

БЮЛЕТЕНЬ

РЕСОРТУ ПРЕСИ ТА ІНФОРМАЦІЇ
ВИКОННОГО ОРГАНУ УНРади

ДЛЯ ВНУТРІШНЬОГО
УЖИТКУ

—
В ПРОДАЖ НЕ ПОДАЄТЬСЯ

Ч. I.

ГРУДЕНЬ 1948.

I. ЗАВДАННЯ.

Бюлетень має завдання дати уваженім і радникам Виконного Органу в різних краях, цалі центральним українським установам і оформлювачам громадської думки, редакціям і головним центрам духової культури, — загальний огляд праці УНРади і Виконного Органу. Такі найголовніші адресати, справжня провідна верства українського суспільства, зрозуміють, що не все надається до загального поширення, — хоча б тільки цикль остильною технікою —, і не все можна докладно передавати до публічного відому. УНРада і Виконний Орган діють ледве п'ять місяців, при дуже обмежених матеріальних можливостях. Тож багато речей знаходить ще в стадії формування. Багато речей, навіть оформлені, повинно залишатися в дискретній тіні, і тс в ділянках, що може найбільше цікавляти загал, як закордонні зв'язки, чи праця військового ресорту. З тими самозрозумілими обмеженнями — Бюлетень буде старатись інформувати про почини і дії УНРади і скремих ресортів Виконного Органу.

В другій, загальній частині, Бюлетень намагатиметься систематизувати погляди на окремі, особливо важні, питання.

Віримо, що такою інформацією про працю органів національного державного центру і таким порядкуванням розкинутих і фрагментарних поглядів на основні питання нашого визволення і державного існування, робимо для провідних кіл українського суспільства добру прислугу.

Ресорт Преси та Інформації.

1. частина.

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА
І ВИКОННИЙ ОРГАН

За ГОЛОВНІШІ ВІДОМОСТІ ПРО ПОСТАННЯ УНРАДИ І РЕОРГАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ У.Н.Р.

Проголошення Голови Директорії:

"Сучасні обставини, серед яких живе український народ, вимагають якнайбільшої активізації українських визвольних змагань і посилення державно-творчої праці як унутрі українського народу, так і на міжнародному форумі, а разом з тим об'єднання для цієї великої мети всіх членів української нації.

Тому, що закони про "Тимчасове Верховне Управління" і про "Державну Народну Раду" з 12.XI.1920 року були ухвалені на території України і вимагають у сучасних умовах деяких доповнень і змін, я, Голова Директорії Української Народної Республіки, нав'язуючи до актів українського національно-державного будівництва і до традиції української національно-визвольної боротьби від давнього минулого по сьогоднішній день, та спираючись на волю діючих тепер українських політичних організацій, приймаю від них узгіднений між ними законопроект під назвою "Тимчасовий закон про реорганізацію українського державного центру" і на підставі предложення уряду Української Народної Республіки проголошу югою законом.

Голова Директорії
Української Народної Республіки
Андрій Лівицький

Дня 10. червня 1948 року

ТИМЧАСОВИЙ ЗАКОН З ДНЯ 10.ЧЕРВНЯ 1948 РОКУ
ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ У.Н.Р.

Закон з дня 10.червня 1948 року поставив в системі традиційного державного центру У.Н.Р. Українську Національну Раду, як тимчасове законодатне народне представництво, аж до скликання на звільненій національно-державній території Установчих Зборів /ст.2./

До компетенції УНРади належить: а/ухвалення законних постанов та бюджету, б/контроля Виконного Органу /Уряду/, в/ратифікація договорів з іншими народами, г/обрання Найвищої Контрольної Ради та Найвищого Трибуналу /ст.4./.

Національна Рада складається з представників існуючих українських політичних партій, представлених в чотирьох секторах загальним числом 40 членів Ради /ст.5./.

Національна Рада діє через пленарні сесії, Президію та Комісії. Пленарні сесії звичайно скликається один раз на рік, а надзвичайні - в міру потреби за ініціативою Президента, Президії Ради, Виконного Органу, або одної третини членів Ради. Президія виконує між сесіями усі функції У.Н. Ради з винятком змін Тимчасового закону з дня 10.червня 1948 року, ухвалювання бюджету, ратифікації договорів з іншими народами та питань, що вимагають кваліфікованої більшості, /ст.13./.

Президент УНРеспубліки, в системі реорганізованого державного центру виконує одноособово права репрезентації цього центру на зовні, покликує відповідальний перед Національною Радою Виконний Орган, затверджує законні постанови УНРади та виконує інші застережені йому окремими постановами функції. Президент повнить свої функції доживотньо, а у випадку смерті чи неспроможності виконання їх, - титул, права і обов'язки президента - переходять на Голову Української Національної Ради /ст.22./

Виконний Орган /Уряд/ складається з Голови, Керманичів ресортів та членів Виконного Органу без ресорту. Загальне число ресортів дев'ять /ст.25 і 26/. Голова Виконного Органу визначує напрямні його політики в порозумінні з Президентом і відповідає за них перед Національною Радою /ст.28./. Кожний член Виконного Органу працює в рамках напрямів, що їх встановлює Виконний Орган, і за свою діяльність відповідає перед Національною Радою.

Президент, Голова і члени Виконного Органу складають перед Національною Радою присягу за установленою в законі формою /ст.24 і 30./.

X X X

26. ВІДКРИТТЯ І ПЕРША ПЛЕНАРНА СЕСІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

Відкриття Української Національної Ради відбулося на підставі розпорядження Президента УНР в дні 16 липня 1948 року. Президент особисто відкрив сесію Національної Ради та виголосив перед нею свою державно-правну декларацію

і зложив передбачену в законі присягу. Перша пленарна сесія тривала від дня 16 липня до дня 19 липня 1948 року. Участь в ній взяло 36 делегатів від усіх українських політичних партій з виїмкою партії гетьманців-державників. Усі 36 делегатів склали передбачену в законі присягу, після чого Рада уконститувалася, вибираючи Президію з шести членів на чолі з Головою УНРади. На становище Голови вибрано проф. д-ра Бориса Ігнатьєвського. На пленумі заслухано і ухвалено декларацію Національної Ради, заслухано та прийнято до відома декрет Президента про покликання Виконного Органу з дня 9.VII.1948 року на чолі з проф. Ісааком Мазепою та декларацію - експозе Голови Виконного Органу. Заслухано рівнощ декларації окремих партій про їх становище до завдань Національної Ради та Виконного Органу. Понадто обрано склад Найвищої Контрольної Ради на чолі з Державним Контрольором проф. І. Кабачковим.

На тому ж пленумі створено такі Комісії Національної Ради:

1. Регулямінову,
2. Адміністративно-політичну,
3. Фінансово-господарську,
4. Правно-кодифікаційну,
5. Закордонних справ.

Пленум заслухав і прийняв законопроекти про: 1/ Національний "атастр, 2/ Національний Державний Фонд, 3/ Права обов'язки Фінансового Ресорту, 4/ про ємісію поштових марок і 5/ про Світовий Союз Українців.

X X X

2в. З ПРЕЗИДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ТА ЇЇ КОМІСІЙ

Президія УНРади, що між сесіями виконує функції пленуму Національної Ради, відбула свої засідання в дніх 12-13 серпня, 20-21 жовтня та 2-3 грудня ц.р.

Президія встановила на своїх засіданнях такі основні напрямні праці органів Державного Центру УНР в сучасний момент: а/ організація праці української еміграції під пра-пором УНРади та активізація її, б/ напрямні праці на міжна-родному форумі, в/ змінення зв"язків з рідним краєм та підготовка до рішення проблем зв"язаних з національним визволенням та розвитку української державності.

Важними предметами нарад були зокрема справи і звіти Виконного Органу, реферовані Головою і членами - керманичами ресортів, розгляд і схвалення проектів постанов та справи Комісій УНРади. Передискутовано також основно доповіді Голови і членів Виконного Органу про напрямні діяльності, умовини та поступок праці.

Свої засідання відбули теж усі, Комісії Національної Ради, покликані на першій сесії і утворені Президією. окремі Комісії Національної Ради полагоджували на своїх засіданнях або проекти постанов, переслані їм до розгляду Президією, або вислухували та передискутували пляни праці керманичів ресортів.

Найживіше працювала Фінансово-Госпо-
дарська Комісія, що відбула від часу сесії 2

цілоденні засідання /16.X. і 23.XI./ та полагодила є різних постанов.

Б е г у л я м і н о в о - Мандат на Комісія ухвалила на своєму засіданні в дні 20 жовтня доповіднення до правильника УНРади, а Комісія для Справ Пропаганди /1.XII./ намітила загальні напрямні пропагандивної праці.

Політично - Адміністраційна Комісія, що радила в дні 12 грудня, присвятила багато уваги справі упорядкування внутрішніх політичних взаємин та передискутувала справу устійнення порядку барв нашого державного прапору. З огляду на те, що інформація від наших наукоюих установ були покищо невистарчальні, рішено відложить цю справу до найближчого засідання комісії, яке відбудеться в половині січня 1949 року. Експозе керівника ресорту внутрішніх справ прийняла Комісія до відома.

Покликана постановою Президії Комісія Військових Справ вислухала на своєму засіданні, в дні 15 грудня експозе Керманича Ресорту, висловила свої заваги щодо дальшої діяльності ресорту та присвятила багато уваги справі упорядкування відносин серед колишніх українських вояків.

Комісія Закордонних Справ УНРади на своєму засіданні, відбудому в дні 11 грудня 1948 р., заслухала експозе Голови Виконного Органу і Керманича Закордонних Справ проф. І. Мазепи і в італості схвалила провідні напрямні його експозе, та в півці прийнятих однодушно свої резолюції, ствердила головні засади української закордонної політики.

Із резолюцій Комісії Закордонних Справ УНРади з дня 11-го грудня 1948 року:

Комісія Закордонних Справ УНРади після своїх нарад в дні 11 грудня 1948 р.:

- приймає до відома та схвалює засади української закордонної політики, встановлені в експозе, яке склав Комісії Голова Виконного Органу УНРади і Керманич ресорту Закордонних справ, а далі стверджує:

- що в основу нової системи співжиття народів повинна бути покладена засада їх національного самовизначення і по- судова їх незалежних держав на етнографічному принципі,

- і що для забезпечення міжнародного мира і для оборони перед наступом якогобудь імперіялізму, необхідна тісна кооперація усіх народів Східної Європи.

3. ВІЗНАННЯ УНРАДИ І ВИКОННОГО ОРГАНУ

ЄВРОПА:

а. Резолюції Ради Союзу Українців у Великій Британії /Лондон/

Рада Союзу Українців у Великій Британії на своєму четвертому засіданні дня 25 вересня 1948 р. прийняла такі резолюції:

1. Союз Українців у Великій Британії, піддержуючи ідею української політичної консолідації, вітає факт створення Української Національної Ради і її Виконного Органу, вважаючи що в процесі наших національно-державницьких змагань та подія має далекосягле, історичне значення.

2. Вважаючи себе органічною частиною українського народу, Союз Українців у В.Британії, як зорганізована спільнота українського громадянства на цьому терені, вважає своїм основним обов'язком підтримати Українську Національну Раду і її Виконний Орган, а підтримуючи всебічно його повагу, причиниться до поширення тих основних прав українського народу, які Українська Національна Рада презентує і здійснює.

3. Приймаючи до уваги постанову Виконного Органу Української Національної Ради, Рада Союзу вповні солідаризується з його рішенням встановити в В.Британії уповноважених Української Національної Ради - і почувається до морального обов'язку

- а/ візвати загал свого членства до повної консолідації довкруги найвищого українського політичного представництва,
б/ дати Українській Національній Раді та її Виконному Органові всебічну підтримку.

х х х

б. Від Української Громадської Опіки у Франції /Паріж/.

До Голови Виконного Органу.

З нагоди створення Національної Ради і покликання під Вашим проводом Виконного Органу Української Народної Республіки, ми щастливі передати Вам, старому борцеві за волю і щастя українського народу, в імені української еміграції у Франції, наші найсердечніші поздоровлення і запевнення віданості нашему законному Державному Центрі і повного перетя його акції, направленої на звільнення Батьківщини і заведення на ній демократичного режиму.

Підписи: Голова Гром.Опіки Інж.С. Созонтів, Секретар Гром. Опіки Іл.Косенко.

х х х

в. Постанови Українських Організацій у Бельгії

Конференція представників Українських Організацій в Бельгії, зійшовши на заклик Головної Управи Українського Допомогового Комітету, постановила:

1. Вітати факт постання Української Національної Ради, як дальший етап у визвольно-державних змаганнях української нації, став, що спирається на державно-правних актах з часу революції та на чинних змаганнях українського народу від того часу і по нинішній день.

2. Уважати Українську Національну Раду та її Виконний Орган за український державний центр, покликаний репрезентувати українську визвольно-державчу справу перед світом.

3. Закликати всіх українських патріотів, замешкалих у Бельгії до об'єднання наоколо Української Національної Ради через приступлення до місцевих громадських організацій.

4. Підпорядкувати ціле організоване життя українців у Бельгії вказівкам та директивам державного центру, поставивши до його диспозиції організаційний апарат існуючих у Бельгії українських громадських організацій, потрібний йому до виконання питомих функцій в різних ділянках його діяльності.

5. Подати ці постанови до відома Виконного Органу Української Національної Ради і доручити відповідальним чинникам організованого українства у Бельгії устійнити форму і способи співпраці з державним центром.

Ухвала І-го Конгресу Українців у Бельгії /Брюсель/

Перший Конгрес Українців у Бельгії, що відбувся 31.X. i 1.XI 1948 року у Бюселі прииняв таку ухвалу:

У зв'язку з вимогами і потребами неорганізованих українців у Бельгії, яких є 8 тисяч, створити вищий орган для репрезентації українців під назвою "Головна Рада Українців у Бельгії", яка буде координувати і контролювати всю працю автономних організацій існуючих на терені Бельгії й яка рівночасно підпорядковувалася б Українській Національній Раді через посередництво уповноваженого від Української Національної Ради на Бельгію.

Х Х Х

г. Від Українського Допомогоового Комітету в Швейцарії /Женева/

До Голови Виконного Органу УНРади,

В імені української колонії у Швейцарії, згуртованої при Українському Допомоговому Комітеті, пересилаємо на Ваші руки наш гарячий привіт новоутвореному Виконному Органові УНРади. Невимовно радіємо історичною подією об'єднання всіх активних сил еміграції.

Наш Комітет - організація не політичного, але громадсько-допомогового характеру. Однак вважаємо, що ділянка суспільної оніки це теж частина національної політики в широкому значенні слова. Тому будемо координувати діяльність нашого Комітету із загальними напрямними допомогової акції, вирізьованими Национально-Державним Центром, тим більше, що з уваги на виняткове міжнародне значення Женеви доводиться нам нераз виконувати завдання інформаційного та пропагандивного характеру.

Нехай живе Українська Національна Рада та її Виконний Орган - Верховні репрезентанти української визвольної боротьби!

Підписала: За Український Допомоговий Комітет у Швейцарії, діловий Керманич Мілена Рудницька.

Резолюції З"їзду української еміграції в Австрії

З"їзд української еміграції в Австрії, що відбувся в дні 14 листопада 1948 р. в Інсбруку прийняв цю резолюцію:

"З"їзд Української Еміграції в Австрії вітає факт створення Української Національної Ради, вважаючи, що він є великим кроком на шляху до об'єднання розпорощених і розділених до тепер політичних сил нашої еміграції, і тому закликає все українське громадянство в Австрії активно підтримати всі зусилля УНРади та її Виконного Органу в тому напрямі".

АМЕРИКА:

а/Постанова Українського Конгресового Комітету в справі української Національної Ради.

Український Конгресовий Комітет Америки на спільнім засіданні своєї Екзекутиви та Політичної Комісії дня 15. вересня 1948 р. в Нью-Йорку, запізнавшися з офіційними письмами Української Національної Ради та її Виконного Органу, прийняв такі постанови:

1. Український Конгресовий Комітет щиро вітає створення Української Національної Ради як установи, що об'єднує українську еміграцію поза СРСР та Союзом і держав-сателітів. Рівночасно Український Конгресовий Комітет стверджує, що політична програма Української Національної Ради - Самостійна, Соборна та Демократична Українська Держава - є виразником політичних стремлінь української еміграції, яка має право та обов'язок промовляти в імені українського народу, що під червоною окупацією позбавлений змоги свободно виявляти свою волю.

2. Український Конгресовий Комітет, як представник американських українців, громадян Злучених Штатів Америки, стверджує, що політичні ідеї Української Національної Ради стоять в повній згоді з політичними ідеалами Америки, яка все стояла та нині стоїть за свободу людини та за права кожного народу самому вирішувати свою політичну долю.

3. З уваги на вище наведене, Український Конгресовий Комітет вважає, що американські українці та громадяни Америки та як єдинокровні брати, повинні дати Українській Національній Раді висяку моральну підтримку, окрім перед американським урядом, та матеріальну допомогу в порозумінню з Українським Конгресовим Комітетом.

Підп/с: Степан Шумейко - Предсідник УККомітету Америки.

б/ Резолюції Комітету Українців Канади /Вінніпег/.

На спільному засіданні Ірландії Комітету Українців Канади з членами Ради ПАУК з Канади, дня 25. жовтня 1948, і Екзекутивою КУК, дня 5. жовтня 1948, прийнято отсі резолюції:

І. Консолідація протикомуністичних сил в Європі і всюди у світі є невідкладним наказом хвилі і лежить по лінії оборони християнської культури і цивілізації, що їм загрожує міжнародний заговір комунізму.

Комітет Українців Канади, будучи носієм тих оборонних прямувань в Канаді, вітає зі широю симпатією довершенну консолідацію українських протикомуністичних чинників в Європі у формі Української Національної Ради і висловлює своє переконання, що та консолідація є важливим здобутком здорових і конструктивних сил українського народу.

2. Українська Національна Рада є установою надпартійного характеру, зі своєю власною організаційною конструкцією та з головним спрямуванням, що ним є визволення України з під комуністичного окупанта і відбудова на українських землях знищеної тому 30 років московським комунізмом Української Демократичної Держави.

Комітет Українців Канади не має наміру ані зможи і не вважає себе компетентним займатися організаційною структурою Національної Ради та її органів і це питання вважає виключно внутрішньою справою сконсолідованих в ній політичних партій в Європі.

Натомість Комітет Українців Канади з найглибшим співчуттям відноситься до визвольної акції українського народу і по кликану до життя українськими політичними партіями Національну Раду враз з її органами уважає єдиним авторитетним речником твої визвольної акції на зовіт.

3. Супроти повищих стверджень Комітет Українців Канади заявляє, що створені в Європі Українська Національна Рада може рахувати з його сторони на беззастережну і повну моральну та матеріальну підтримку.

о.Др.В.Кушнір, Соломон, Володимир Кохан.

x x

в/ Від Центральної Репрезентації Аргентини, Парагваю та Урагваю, Буенос Айрес, на руки Пана Президента УНР Андрія Левицького.

З огляду на дозвершення такого важного історичного акту, Українська Центральна Репрезентація Аргентини, Парагваю та Урагваю, бажає Вам, Пане Президенте, разом з нововибраним Виконним Органом та Українській Національній Раді, витривалості і повного успіху.

Просимо Всешинього, щоб Вам допоміг осiąгнути ті ідеали, за які боролися наші предки. Хай Господь Милосердний даст Вам всіх сил, щоби Ви могли виконати те велике діло.

Українська Центральна Репрезентація Аргентини, Парагваю та Урагваю піддається цілковито до Ваших послуг та розпорядків, щоб свою скромною допомогою по можності могла також прислужитись до відбудови Української Держави.

За Українську Центральну Репрезентацію Аргентини, Парагваю та Урагваю: Генеральний Секретар Іван Григорашук, Голова Володимир Савич.

г/ Інші країни Америки.

Такі ж привіти і визнання прийшли від Товариства Прихильників Української Культури в Бразилії, та від українців Венецуелі.

Зміст останнього такий: "Українська Колонія в Венецуелі, довідавшись про створення Української Національної Ради щиро і від серця вітає цю консолідацію усіх українських національних сил і бажає їй як найбільшого успіху в її майбутній діяльності. Ми усі з радістю приймаємо Ваш провід і підпорядковуємося всім Вашим розпорядкам."

Підписи: Др.Л.Стаховський - Уповноважений Червоного Хреста, секретар. Інж.Іван Лазаренко - Голова УКомітету в Каракасі. Інж. А.Явтухів - Заступник Голови. Ользовський - за Пресов.Референта. В.Коваль - З Секретарем.

x x x

г/ Комунікат з нарад Секретаріату Пан-Американської Української Конференції /Торонто, Канада/. /Як завершення попередніх привітів і визнань/.

В дніях 23, 24 і 25 жовтня 1948 р. відбулися наради Секретаріату ПАУК в Торонто, Канада, участь: Голова - о.Др.В.Кушнір, Містоголова - Др.Л.Цегельський, генеральний секретар - Ст.Шумейко, касір - Дм.Галичин.Культурний референт - проф.М.Чубатий, містоголова КУК Канада - інж.В.Косар, касір КУК - Др.Т.Дацьків, і член екзекутиви КУК - посол Соломон.Крім наведених були також присутні: член і делегат Української Національної Ради з Європи - інж. Дм.Андрієвський і повіренник на Канаду від УНРади посол В.Кохан. На початку нарад були присутні і гости з кругів церковних та громадських.

Відносно становища ПАУК в справі створення УНРади, прийнято однозгідно наступну резолюцію:

"Пан-Американська Українська Конференція на своому засіданні дnia 23. жовтня 1948 р. в Торонто, Канада, в присутності представників УКомітету Америки, та КУК Канада, та розглянувши письма Української Національної Ради і Виконного Органу про їх сформування, як теж запізнавши із становищем Українського Конгресового Комітету Америки, Комітету Українців Канади, Товариства Прихильників Української Культури, Бразилія, і Центральної Репрезентації Аргентини, Уругваю і Парагваю, постановила:

а/ ПАУК вітає створення Української Національної Ради в Європі, як установи, що об'єднує українську еміграцію поза Союзом, Одночасно ПАУК стверджує, що політична програма УНРади - Самостійна, Соборна та Демократична Українська Держава - виразником політичних стремлінь української еміграції, яка має право та обов'язок промоулгати в імені українського народу під червоною московською скупацією, позбавленого змоги свободно виявляти свою волю.

б/ ПАУК, як представник українців обох Америк стверджує, що політичні ідеї УНРади стоять в повній згоді з ідеалами західного демократичного світу, яким все стояв та юні стоять за свободу людини та право кожного народу вирішувати свою долю.

в/ ПАУК вважає, що українці обох Америк як однокровні брати українського народу в Європі, повинні дати Українській Національній Раді всяку моральну підтримку перед своїми урядами та матеріальну допомогу".

Підпись: Степан Шумейко - Секретар.

4. З діяльності Виконного Органу УНРади.

a/ Загальне.

Від часу повстання Виконного Органу УНРади відбув він чотири пленарні засідання, на яких заслухано звітів з діяльності членів Виконного Органу та прийняті рішення у різних справах, що торкалися так праці окремих ресортів, як і тих справ, що мають загальний характер.

Важніші рішення, що торкались ресортів, подаємо в звідомленнях праці тих ресортів.

З важніших рішень, що мають загальний характер треба згадати такі:

1/ Покликання колегії для справ освіти й віроісповідань і
2/ для господарських справ.

З уваги на важливе, а водночас і дуже складне питання обсади ресорту для справ освіти й віроісповідань, на пропозицію Голови Виконного Органу замість однособової обсади, покликано колегію для справ освіти і віроісповідань у складі: Микола Шлемкевич - голова, Юрій Бойко - секретар, члени М.В.стухів і В.Соловій. Та колегія керуватиме справами згаданого ресорту.

З цих же мотивів Виконний Орган покликав теж колегію для господарських справ у складі: С.Довгаль - голова, члени Л.Макарушка і Кость Паньківський, для керування справами ресорту господарських справ. Колегія для господарських справ має покликати низку господарських комісій, які охоплювали б цілість нашого господарського життя.

Правно-Кодифікаційне Бюро.

Згідно з законною постановою Української Національної Ради з дня 8.VIII.1948 року, Виконний Орган рішив покликати Правно-Кодифікаційне Бюро при Виконному Органі у складі: др.Ст.Баран, проф. др.Ю.Панайко і проф.др.М.Стаків.

Світовий Союз Українців.

Виконуючи законну постанову Української Національної Ради з 8.8.48 р. про створення Світового Союзу Українців, та беручи під увагу підняту рівночасно ініціативу українських громадських організацій США і Канади, Виконний Орган на своєму засіданні 17. жовтня 1948р. перевів дискусію над законопроектом статуту про Світовий Союз Українців і після остаточного зредагування прийняв його.

Згаданий проект статуту вислано до Пан-Американської Української Конференції /ПАУК/, що об'єднує американські країни і до Координаційного Осередку Українських Допомогових Установ Европи. Ці обі організації мають розглянути цей проект статуту і надіслати свої завваження, після чого буде він внесений до Виконного Органу УНРади для його схвалення.

На підставі цього статуту буде опісля скликаний Установчий Конгрес Світового Союзу Українців, що живуть за кордонами Рідного Краю.

б/ Ресорт закордонних справ.

Українська міжнародна політика на новім етапі. Складання УНРади і реорганізація державного центру УНР на ширшій політичній основі створили сприятливі умови для української праці в міжнародній політиці. Перш за все створення УНРади уможливило одностійкість української закордонної політики. Поза УНРадою та її Виконним Органом ніхто не може претендувати на правне представництво політичних інтересів українського народу в світі. Це право і повинність належить тільки уповноваженим органам УНРади.

Ресорт Закордонних Справ Виконного Органу УНР з перших днів приступив до своєї відповідальної праці. Насамперед були зроблені переклади декларації УНРади на англійську і французьку мови і з відповідними нотифікаційними листами розіслані урядам різних країн по цей-бік "залізної завіси", а саме: Австралія, Аргентина, Афганістан, Бельгія, Болівія, Бразилія, Ватикан, Велика-Британія, Венесуела, Голяндія, Греція, Данія, Єгипет, Індія, Ірак, Іран, Іспанія, Італія, Канада, Китай, Колумбія, Мексико, Нова Зеландія, Норвегія, Пакістан, Парагвай, Перу, Південно-Африканська Унія, Португалія, Сполучені Штати Америки, Туреччина, Уругвай, Франція, Чіле, Швейцарія і інші. Ці листи розіслані також державно-політичним еміграційним осередкам поневіслених Москвою народів, як польський, білоруський, литовський, латиський, естонський, грузинський. Одночасно був розісланий короткий комунікат до всіх найважніших органів закордонної преси про створення УНРади. Цей комунікат був уміщений у різних органах чужої преси в Європі і в Америці.

Створення УНРади зробило своє враження в політичному світі, і цей факт як свої так і чужинці справедливо оцінили як важливу у нашому житті подію. Число людности, географічне положення на берегах Чорного та Озівського моря і природні багатства роблять з нашого краю поважний чинник на політичній базі в майбутній Європі. Тому-то відповідальність української політики перед своїм народом велика. Українська проблема, що була раніше злегковажена в міжнародних розрахунках, може стати, в першу чергу зусиллями самих українців, поважним конструктивним чинником для упорядкування відносин на Сході Європи. В кожному разі той факт, що від липня 1948 року українці мають єдиний національно-політичний центр - Українську Національну Раду, змінив на краще попереднє неясне, або ж зовсім неприхильне ставлення різних політичних чинників світа до української справи. Вито час, коли більшість інших еміграцій із країн за "залізною завісою" ще не мають об'єднаних, загально-визнаних національно-політичних центрів і різні групи серед них ведуть боротьбу за першенство, Україна такий єдиний центр має і вже це підносить українську справу в очах політичного світу.

Виконний Орган УНР, з причин зрозумілих, що не може мати своїх офіційних представників при урядах держав, що піддержують нормальні дипломатичні зносини з СССР. Тому поки що ресорт закордонних справ обмежився тим, що призначає своїх тимчасових уповноважених у різних країнах Європи та в Америці для інформування урядових чинників тих країн та їх преси про український визвольний рух і його завдання. Представники Виконного Органу УНР вступили в контакт з політичними чинниками різних держав і стверджують однозгідно їх прихильність до української акції на чолі з УНРадою.

Перед відкриттям чергової асамблей Об'єднаних Націй у Парижі /вересень 1948 року/ Голова Виконного Органу УНР і керманчик закордонних справ І. Мазепа вислав до Голови Об'єднаних Націй меморандум, в якім представив ситуацію на Україні, окуповані

ній советською Москвою, і поставив домагання, щоб для розгляду української справи та справи інших народів під советською окупацією була призначена спеціальна комісія при Об'єднаних Націях. До меморандуму додано "Коротку інформацію про український визвольний рух". Меморандум і "Коротка інформація" були доручені Генеральному Секретареві Об'єднаних Націй. Крім того, меморандум разом з інформацією додатком був розісланий окремим делегаціям і представникам преси при Об'єднаних Націях. Цей меморандум викликав зацікавлення в політичному світі і був живо коментований у світовій пресі.

Під час сесії Об'єднаних Націй у Парижі Інформаційна Служба Виконного Органу УНР видала брошуру англійською і французькою мовами під назвою "Україна і Советська Росія". Ця брошура має завдання показати різницю історичного розвитку Московщини-Росії, що зростала на традиціях деспотичного Сходу, та українського народу, що був у постійнім зв'язку з західно-європейською культурою. В брошурі доказується, що ніяке примусове об'єднання східно-європейських народів з Росією, хочби і на федераційних основах, не вирішить проблеми Сходу Європи: "Дійсний федералізм можливий тільки між народами, що з покоління в покоління вирости в атмосфері пошани до свободи одиниці. Нічого подібного не пережив російський народ".

Брошура кінчається висновком, що "український народ і своїм числом /стоїть на першому місці після російського народу/ на Сході Європи", і своїм географічним положенням на побережжі Чорного моря і на шляху між азійським Сходом і європейським Захodom, нарешті своїми давніми демократичними традиціями, найбільше надається бути авангардом борьби за демократичну організацію життя на Сході Європи".

Цю брошуру поширило серед представників преси і делегатів різних народів у Парижі на сесії Об'єднаних Націй, а також розіслано до органів світової преси.

Відомий литовський журналіст п.Ю.Вітенас, що перед тим одержав відповідь від польського міністра закордонних справ у Лондоні А.Тарновського на свої питання, звернувся також до Керманиця закордонних справ Виконного Органу УНРади І.Мазепи у справі литовсько-українських відносин. Повний текст запитів і відповідей І.Мазепи з'явився в українській пресі.

Згідно з декларацією УНРади Закордонний Ресорт Виконного Органу нав'язав контакт з національно-політичними центрами різних народів, поневолених советською Москвою. Між цими народами, що, як і українці, мають спільногомнобіття, діяльність українського національно-політичного центру викликала особливе зацікавлення, бо всі вони розуміють, що доля їх рішиться разом з долею України.

З представниками білоруських і литовських національно-політичних центрів члени Виконного Органу УНР відбули наради, що пройшли в атмосфері взаємного довіря, приязні, солідарності і однозгодності щодо визвольних завдань цих країн. На черзі стоять конференції з уповноваженими представниками інших поневолених Москвою народів.

Представники Виконного Органу УНР в різних країнах Європи та Америки однозгодно повідомляють про значний зрост інтересу в політичних колах тих країн до української проблеми. Тому ресорт закордонних справ Виконного Органу УНР стаєти собі завдання видати в різних мовах солідно піготовлені об'єктивні праці про український визвольний рух з метою якнайкращої інформації світа про українську справу.

Рівночасно з цим ресорт закордонних справ підготовляє проект організації Середньої і Східньої Європи, який би найбільше

відповідав інтересам всіх народів Європи, поневолених російською комуністичною диктатурою. Доповідь Керманича Закордонних Справ про цей проект на засіданні Комісії Закордонних Справ в половині минулого грудня була однодушно прийнята до відома всіма членами Комісії.

в/ Ресорт внутрішніх справ.

І/ Організації українців та Світовий Союз Українців. В кожній країні українського поселення створюються об'єднання, громади, союзи. Члени таких об'єднань, громад, союзів вибирають свої провідні органи - Ради, Комітети, Представництва, які представляють їх та займаються справами моральної, матеріальної і культурної допомоги. Ці громадські проводять обрані Союзом чи громадою з компетентними в громадських справах і з апологічними організаціями. Громада чи Союз українців в окремій країні має об'єднувати всіх українців. Представники цих громадських організацій в кожній країні відповідають за все громадське українське життя в цій країні.

Тепер Виконний Орган УНРади розробив проект статуту об'єднання всіх цих союзів з різних країн світу у Світовий Союз Українців /ССУ/, що згідно з цим проектом має на меті: "об'єднувати українські суспільні організації в усіх країнах світу та координувати їхню працю для добра країни з об'єднанням батьків і разом з тим для добра української еміграції та збереження її духової єдності!"

Проект статуту тепер надіслано до ПАУК /Панамериканська Українська Конференція/, що об'єднує американські країни і до КОЕК /Координаційний оссередок європейських комітетів/ для європейських та інших країн. Ці дві міжкрайні організації мають надіслати свої заявки до проекту, після чого Виконний Орган розглядає проект статуту, як тимчасовий, до скликання Світового Конгресу Українців за кордоном.

x x x

2/ Перепис украйнців. Виконний Орган УНРади передбачив перевести перепис українців в цілому світі при допомозі центральних громадських організацій окремих країн світу. Передбачено зареєструвати основні відомості про персональні дані, кожного українця та видати кожному з зареєстрованих національну посвідку про приналежність його до української спільноти за кордоном.

З огляду на скомплікованість переведення постанови про національний катастер, з одного боку, та велике значення загальної реєстрації українців поза межами Рідного Краю з другого боку, Виконний Орган передав цю справу окремій Комісії, яка має докладно простудіювати це питання та підготувати його реалізацію.

В дальншому передбачено організувати реєстрацію актів громадянського стану всіх українців і рух українського населення в різних країнах світу.

Заплановано використати дані перепису для встановлення загальної статистики українців за кордоном.

Тепер розроблено проект національної посвідки і методи переведення перепису, який розпочнеться з початком наступного року.

З. Постанови про співпрацю з громадськими організаціями. Для упорядкування внутрішнього життя на еміграції приділено велику увагу проблемам координації діяльності Виконного Органу та центральних громадських організацій в різних країнах світу.

В зв'язку з цим після попередньої обробки матеріалів та ряду спеціальних нарад, що відбулися в Парижі і в Авгсбургу, віддано постанову Виконного Органу 13-го вересня ц.р. в справі співпраці громадських організацій.

17-го жовтня схвалено доповнюючу постанову, що унормувала окремі деталі першої постанови.

Підготовча робота до питання про співпрацю громадських організацій була закінчена в Парижі під час перебування там Керманиця Ресорту Внутрішніх Справ. Відбулися наради з представниками громадських організацій Франції, Головою Союзу Українців Британії та представниками з Бельгії. Підготовлений матеріал дав змогу обмірювати ці питання в засіданнях Виконного Органу спільно з представниками громадських організацій Німеччини, Франції і Британії і прийняти відповідні постанови.

Текст цих постанов такий:

Постанова про форми співпраці українських громадських організацій з Виконним Органом Української Національної Ради. /Прийнята Виконним Органом УНРади 13.вересня 1948 р. на основі узгодження з представниками ІІІУЕ в Німеччині, Союзу Українців В.Британії і Центрального Українського Громадського Комітету у Франції/.

В відозві з серпня 1948 р. Виконний Орган заявив, що в своїй діяльності він буде спиратися на організоване українське громадянство і працюватиме спільно і в згоді з діючими в різних країнах українськими громадськими організаціями.

Виходячи з цієї засади Виконний Орган буде додержуватися таких форм взаємовідносин з українськими громадськими організаціями в різних країнах світа:

1. Українські громадські організації в окремих країнах вважаються за цопоміжний апарат, на якому передовсім спирати - меться Виконний Орган у своїй діяльності на чужині.

2. Українські централі окремих країн, зберігаючи свою самоуправну організаційну незалежність, в справах загально-національного значення підпорядковуються Виконному Органові УНРади.

3. Існуючі в різних країнах для координації діяльності окремих організацій українські централі стоять в звязку з Виконним Органом Національної Ради. В кожній країні, в місці осідку централі, мають діяти уповноважені Виконного Органу для справ зовнішніх, внутрішніх, військових, фінансів, преси та інформації. Вони працюватимуть за директивами Виконного Органу.

4. В разі створення Координативних Комітетів для узгоднення діяльності між централями окремих країн, на тому чи іншому континенті, ці координаційні осередки мають провадити свою працю в постійному контакті з Виконним Органом Української Національної Ради.

Представництво Виконного Органу в окремих країнах. /Постанова Виконного Органу з дня 17. жовтня 1948 р./.

§ 1.

Голова Виконного Органу УНРади встановлює для кожної країни поза місцем осідку Виконного Органу, політичного представника Виконного Органу з захованням порядку, передбаченого ст. 20, т.4, Закону з дня 10. червня 1948 року.

§ 2.

Політичний представник Виконного Органу Української Національної Ради має виключне право й обов'язок репрезентувати

в даній країні перед усіма чужими та українськими чинниками Виконний Орган Української Національної Ради як цілість та переводити в життя його закордонну політику на підставі директив і інструкцій Керманича Закордонних Справ Виконного Органу.

§ 3.

1. Для допомоги Політичному представникові служать: уповноважені /радники/ в справах преси і інформації та військових, яких покликують в порозумінні з Керманичем ресорту Закордонних Справ Керманичі зазначених ресортів Виконного Органу.

2. Уповноважені /радники/ преси і інформації та військових справ підлягають у своїй діяльності загальному керівництву Політичного представника, а разом з тим вони в'язані інструкціями своїх ресортів.

3. У випадку різниці поглядів між Політичним представником і радником преси і інформації або військових справ, рішає провізорично погляд Політичного представника аж до рішення Виконного Органу, який про такі випадки негайно повідомлюється.

§ 4.

Керманичі ресортів внутрішніх і фінансових справ призначають своїх уповноважених в кожній даній країні в порозумінні з Головою місцевої української центральної громадської організації.

§ 5.

Голова Виконного Органу може, в порозумінні з Керманичами відповідних ресортів Виконного Органу, покликати для допомоги Політичному представникові ще інших радників.

§ 6.

1. Політичний представник відбуває періодичні наради колегії всіх радників, на яких обговорюється виконання дотеперішніх завдань і намічення дальших завдань.

2. Політичний представник збирається перед своїм виступом на засіданні по можливості вислухати опінію радника від даного роду справ, як військові, преси і інформації та можливо і інших.

X X

4/ Координація діяльності громадських організацій у Франції.
В Парижі відбулася низка нарад і проведена організаційна робота, що мала висновком координацію діяльності різних громадських організацій у Франції. Безпосередню участь в цій роботі приняв Керманич Ресорту Внутрішніх Справ. У Франції тутер створено єдину громадську репрезентацію - "Центральний Український Громадський Комітет у Франції", якому об'єдналися такі центральні організації Франції: організації, об'єднані в Українській Громадській Опіці, а також Суспільна Опіка, Український Народний Союз, Українське Об'єднання Робітників, Українське Академічне Товариство, Українське Військове Товариство, Український Жіночий Союз, Українська Громада у Франції.

Головою Комітету обрано інж. С. Созонтона. окремі організації мають відбути загальні збори, які розглянуть це тимчасове становище і після того відбудеться остаточне створення центральної громадської організації у Франції.

5/ Конференція представників громадських організацій Європи.
31-го грудня ц.р. в Лондоні розпочнеться конференція представників громадських допомігових організацій Європи. Більші організації висилають по двох делегатів. До них належить Британія, Франція, Німеччина і Бельгія. Інші, саме: Італія, Австрія, Голландія, Швеція, Норвегія, Іспанія - по одному. Для участі в конф

ренції запрошено також представників США, Канади, Аргентини, Бразилії та інших зоокеанських країн.

Конференція має розглянути актуальні проблеми громадської організації діяльності українців в Європі і сусідніх країнах Африки та Азії, проблеми їх координації та обрати прозід міжкрайової громадської організації.

X
X

г/ Ресорт Преси та Інформації.

З огляду на затяжну недуго Керманича Ресорту Преси та Інформації, ред. І.Багряного, тимчасове ведення справ ресорту доручив Виконний Орган на нараді дня 11. серпня 1948 р. др. М. Шлемекевичеві з тим, що йому помагатиме інж. С. Довгаль, організуючи усну інформацію по таборах і керуючи нею.

I/Усна інформація. Першим обов'язком ресорту було поінформувати більші українські еміграційні скupчення в Німеччині про реорганізацію державного центру, створення УНРади і Виконного Органу, та про значення тих подій. До виконання того обов'язку треба було в першу чергу закликати самих членів УНРади. З огляду на повний брак початкових фондів треба було розпланувати відвідини таборів так, щоб обслугити їх по можливості тими членами УНРади, що живуть у тих таборах або в їх околицях. Це і проведено в американській зоні, де є найбільші зосередження і де мешкає більшість членів УНРади. Для підсилення місцевих інформаторів і для тіснішого зв'язку з центром об'їхали англійську зону та її скupчення /включно з пересильним табором у Бремен/ п. члени УНРади: М.Лівицький і С.Россоха.

Те перше завдання було виконане продовж трьох місяців праці ресорту. В серпні, вересні та жовтні відбулися інформаційні зібрання по всіх важніших зосередженнях української еміграції в Німеччині, в деяких більших таборах навіть по кілька разів з різними доповідачами. Характер тих зібрань можна звести до двох головних типів: - дискусійного і маніфестаційного. Голоси в дискусії можна знову ж поділити на дві категорії: вияснювальних запитів і полемічних розправ. Голосів теми запитів і полемік такі: - чому консолідація сталася в окрузі центру УНР? Чому УНРада має такий склад, а не інакий? Чому партії заступлені паритетно, а не залежно від кількості членів і сили? Чому не було загальних виборів? Чому в УНРаді немає представництва станів, професійних спілок і інших організацій? - На всі ті питання давали відповідь доповідачі, потім розробляла їх преса. Ті питання і відповіді будуть зібрані в окремій брошуру, що готовиться до друку. - Маніфестаційні зібрання ухвалювали відповідні резолюції про визнання УНРади і про підпорядкування їй, і кінчалися звичайно співом національного гімну і "Не пора". Іноді також спонтанними збирками на фонд праці для Виконного Органу. - Фреквенція таких зібрань залежала від величини українських скupчень і організаційної підготовки. В більших таборах число слухачів сягало 800 - 1000.

Щоб ті виступи і доповіді відбувалися за певним планом, ресорт видав для доповідачів три посібники, а саме: - "Тези доповіді про УНРаду", "Думки до доповіді про УНРаду", і врешті повну доповідь "УНРада, її постання, організація і значення".

Подібні дискусійні і маніфестаційні збори-гівче відбувалися в різних світових українських скupченнях /Паріж, Лондон, Брюссель, по містах ЗДА і Канади/. Туди ж висилано назовні вище посібники і кореспонденційним шляхом подавано потрібні вияснення.

2/Пресора інформація. Українська преса Європи. Ресорт постійно інформував пресу про визнання УНРади і Виконного Органу централь-

ними красивими установами Європи і Америки, та іншими українськими установами, також про освідомну працю серед наших еміграційних зосереджень, про відгуки і резолюції з приводу консолідації українських політичних сил в УНРаді. В першу чергу це відноситься до нашої преси в Німеччині. У ставленні часописів до тих інформацій можна вирізняти три роди: - більшість часописів радо містила всі матеріали, прислані ресортом, але були такі, що містили тільки деякі уривки тих матеріалів, а вже винятково часописи, які не містили жодних. До перших належать газети редактовані й редакційно підсилювані членами СУЖ-у /Союзу Українських Журналістів/, який має великі заслуги в підготовці та утверджені консолідації українських політичних груп. В інших європейських країнах, особливо в Англії та Бельгії, українські пресові органи ставилися дуже поважно і прихильно до всіх вісток, які торкалися справ УНРади і Виконного Органу. У Франції ту ролю сповняв місячник "Громада".

Позаєвропейська преса. При неможливості користування літунською поштою /брак купонів, дозвіл вільного листування прійшов аж у листопаді/ інформація заокеанської преси була дуже утруднена. Ресорт обмежувався до принагідної розсилки інформаційних статей про постання і значення УНРади і до спонукування наших публіцистів, що мали зв'язки в тісі пресою, писати статті та посылати кореспонденції.

Бюлетень. Тепер, коли справа визнання УНРади українським еміграційним світом вирішена, а інформація про її постання, будову і значення проведена, зв'язковим між пресою, центральними установами ц одного боку, і ресортом з другого повиненстати Бюлетень Ресорту Преси та Інформації які подаватиме відомості про працю УНРади, її Президії і Ресорту та про дії Виконного Органу і його окремих ресортів. При цьому того Бюлетеня ресорт спрічиниться тісніше звязатися з нашою заокеанською пресою.

3/ Інформація шляхом листування. Боротьба політичних груп, що передила створення УНРади, втягнула в свій коловорот і пресу, яка ставала іноді тільки пропагатором наказного погляду, потрібного організації; що її видавала, без огляду на його правдивість, чи неправду. Це до деякого ступня підкорвало в громадянстві довірт до преси. В такій ситуації тим більше ставало значення приватної, листової інформації знайомих знайомими, приятелями. Ресорт преси взяв собі за завдання спонукувати всіх, хто має знайомих в інших краях до віднови звязків і частішого листового обміну, задля правдивого наслідування ваги української консолідації і політичного упорядкування, досягнутих створенням УНРади. Ресорт пінуне видає з юнісічником коротких зразкових листів інформаційних для облегчення всім тим, хто відсвіжив і підтримує політичні кореспонденційні звязки.

4/ Інформація чужинців. Це завдання перебрало на себе Інформаційне Бюро при Ресорті Закордонних Справ. Задля наукової інформації чужинецького світу про європейський схід і зокрема про Україну творяться при співпраці Ресорту Преси та Інформації і Ресорту Освіти окремі дослідчо-видавничі клітини при наших наукових установах. /Порівн.звіт Ресорту Освіти/.

5/ Публіцистичний Інститут. Ресорт тісно співпрацює із створеним одночасно з УНРадою Публіцистичним Інститутом при Науковім Т-ві ім.Шевченка, якого завданням є студії української і чужомовної преси заля піднесення рівня першої і правильного інформування чужих часописів і журналів про українські справи. Передумовою тих студій є збірка газетного матеріалу і складання картотеки проблем, що саме викочують.

6/ Для систематизування і угруповання духовової праці, проробленої в дискусіях перед і після створення УНРади, є для логіфор-

мування про висліди їх ширшого загалу, який не міг постійно отежити за розвитком подій і за ходом дискусій, ресорт запланував низку брошур, з яких перші вже в найближчому часі появляться друком. Тематика тих випусків така: - Українська Народна Республіка; УНРада і Виконний Орган; Перша сесія УНРади; Питання закордонної політики; Основи культурної політики.

7/ Структурні органи ресорту. Ресорт робить почини для створення колегій радників із видатних представників української преси. На основі постанови Виконного Органу з дня 17-го жовтня 1948 р. про представництво Виконного Органу в окремих країнах Ресорт Преси та Інформації починає з 1.1.1949 року назначати своїх радників при тих представництвах. Переговори в тих питаннях ведуться, деякі оформлення вже проведено.

Х Х Х

г/ Ресорт військових справ.

Військовий ресорт перевів перегляд і облік існуючих комбатанських об'єднань та скучень бувших українських військовиків, та веде акцію в напрямі їхнього об'єднання. Водночас усталив завдання і форми збереження властивостей і вартостей цих елементів для майбутніх потреб національного життя і визвольної боротьби.

Для реалізації своїх постанов покликав ресорт низку комісій для розроблення різних статутів, щоб облегчити й унормувати працю і завдання наших військовиків.

д/ Фінансовий ресорт.

I. Висті та інформація. Як підстави своєї фінансової політики, поставив керманич Ресорту такі чотири головні засади:

- а/ якнайменше фінансове обтяження громадянства,
- б/ якнайширше, рівномірне та по можності якнайбільше справедливе розłożення фінансових тягарів,
- в/ з участнення центральних краєвих громадських організацій, організацій харитативного характеру та деяких культурних установ загально-національного значення у приходах,
- г/ упорядкування справ всяких неконтрольованих українськими громадянськими чинниками зборок.

Щоби ті завдання перевести в життя треба було ухвалені законодатним шляхом цілого ряду постанов через приписні статутом УНРади установи /Виконний Орган, Комісії Національної Ради та Президію/. Всі ці постанови та розпорядження спираються на двох основних законах фінансової натури, ухвалених першою сесією УНРади, а саме на постанові ч. I про "Український Національно-Державний Фонд" та на постанові ч. 2 про "Про права і обов'язки Фінансового Ресорту".

До тепер ухвалено ось які постанови та розпорядження:

про орхомлення Поштового Відділу, заклад виготовлювання вартісних паперів та Центрального Економату і Експедиції вартісних паперів УНРади,

про друк поштових марок та значків стемплевих оплат, про поштові оплати у внутрішньо-українських поштових зносинах, про визначення дня 22 січня днем загально-національного добровільного оподаткування на Український Національний Фонд, та про розписання внутрішньої національної позички.

Декілька дальших постанов перейшло вже перше читання Президії УНРади. Їх передано для дальнього опрацювання Фінансово-Господарській Комісії.

Організація апарату Фінансового Ресорту набирає чимраз більше конкретних форм. Урхомлено вже Поштовий Відділ, Центральний Економат та Заклад виготовлювання вартісних паперів, і в більшості країн цілого світу, де живуть українці, визначені вже уповажнені Фінансового Ресорту. Майже в кожній країні отворене кonto УНРади, на яке впливають гроші призначенні на Український Національний Фонд.

Збірки на Національний Фонд переводилися майже в усіх країнах. Приходиться ствердити, що загал українського громадянства на чужині зрозумів якслід конечність матеріяльної підтримки УНРади. Виїмки від того правила дуже незначні і анонімового характеру. В деяких країнах розпочалися збірки спонтанно з ініціативи чи то окремих громадян, чи окремих груп громадянства. Гідним особливого призначення приміром є акція групи старшин Першої Української Дивізії з табору бувших полонених ч. 51 в Вуль-Фокс Льодж у Великій Британії. Ця група старшин зібрала в таборі поважну квоту на цілі та потреби УНРади, започатковуючи збірку на терені В.Британії і проголосила від себе в пресі за-клик в цій справі до українського громадянства. Збірки на терені В.Британії дали поважні висліди і дальше інтенсивно перево-дяться.

Комітет Українців Канади /КУК/ так само як і Український Конгресовий Комітет Америки /УККА/ виказали велике зрозуміння для фінансових потреб УНРади. Комітет Українців Канади асигнував на ту ціль I.800 кан. доларів, а Український Конгресовий Ко-мітет в Зединених Державах Америки зложив на потреби УНРади, як першу поміч в її організаційному періоді квоту I.500 ам. доларів. Незалежно від асигнування тієї суми Конгресовим Комітетом зібрав Комітет Злучених Організацій Українців Пітсбургіни з нагоди Листопадового Свята на Український Національний Фонд квоту I.000 ам. доларів та поставив ту суму до диспозиції УНРади з тим, що частину цієї квоти призначив на одну ним окремо визначену загально-національну ціль.

Коли вище відзначено поставу громадянства В.Британії, що є організаційно і з огляду на річевий та серіозний підхід до загально-національних справ починає виходити на одне з перших місць серед української еміграції, то з індивідуальних жертводавців треба відзначити у Франції п. Юрія Довженка, що склав на Національний Фонд свої єщадності в сумі 5000 франків і дир. В.Конхана у Вінніпегу, що віддав свій гонорар за реферати в сумі 50 кан. доларів.

З огляду на девізові приписи та інші труднощі, фонди зібрали в різних краях призначенні головно на закордонну акцію УНРади в тих же країнах. Головним джерелом приходу самої УНРади та її Виконного Органу на їх безпосередні потреби мусить бути фонди зібрані між українською еміграцією в тій країні, в якій має УНРада свій тимчасовий осідок.

Започаткувалися вже також збірки на терені Бельгії і Австрії. Докладніші звідомлення будуть у чергових числах Бюлетеня.

Найдовше і найбільше інтенсивно переводилася збірка з ак-

ція на терені Німеччини. Ще перед першою сесією УНРади асигнували українська кооперація на видатки першої сесії 10.000 РМ, а 5.410 РМ вплинуло від окремих громадян, які самочинно, без особливого заклику в цій справі зложили ці гроші на цілі якнайскорішого скликання сесії Національної Ради. /Це було ще перед грошовою реформою в Німеччині/.

Тому, що скликання першої сесії було можливе щойно по грошовій реформі, то з ініціативи Підгостовчої Комісії для скликання Національної Ради, відбулися зборки в чотирьох таборах американської зони, що дали ось які висліди: Українська Соселя - Регенсбург нім. мар. 1509,85; табор "Берказерн" - Міттенвальд 935,-; табор Ашафенбург - 786,30; табор Цурфенгавзен - 575,-; а самочинно зложила на потреби першої сесії Робітнича Сотня в Гіссен квоту н.м. 195,-.

Зборки, що відбуваються після першої сесії, ще не закінчені. Тому звіт з них буде в наступних числах Бюлетеню. До тепер переведено зборки в 25-ти таборах американської та англійської зон. В американській зоні займають три перші місяці покищо такі табори:

Табір "Леопольдскасарн" в Ейройті з квотою НМ	2.367,65;
" " " Орлик" в Берхтесгадені "	1.403,70;
і розв'язаний табір в Майнц Кастель "	1.136,50;
В британській зоні на трьох перших місяцях стоять табори:	
Табір Фалькенберг коло Гамбурга з квотою НМ.	1.440,50;
" Гамбург "	961,38;
і " Дельменгорст "	478,-.

2. К о м у н і к а т и .

Керманич Фінансового Ресорту повідомляє:

Справа загального оподаткування в дні 22 січня на У.Н.Д.Ф.

Згідно з рішенням Виконного Органу з дня 16 жовтня 1948 року, схваленого Президією УНРади в дні 2 грудня 1948 р., проголошується день 22 січня днем загальної грошової зборки на Український Національний Фонд. В цьому дні має кожний український громадянин, без огляду на місце замешкання моральний обов'язок без окремого індивідуального заклику, зложить одну трицьяту частину свого місячного заробітку, чи то своєї місячної платні, на Український Національний Фонд. Ті, що не мають постійного заробітку, чи те сталої місячної платні, складають на УНДФ, таку квоту, яка відповідає їх фінансовим можливостям. Стягненням добровільного податку на УНДФ з нагоди 22 січня займуться красні організації, що одержуть в тій справі скремий обіжник з подрібними директивами. Ця акція має бути закінчена по кінці лютого 1949 року.

На чужині, 25 грудня 1948 р.

Розписання внутрішньої національної позички.

На основі приписів постанови Української Національної Ради з дня 8 серпня 1948 р. ч. I розділ IX, ст. 36-38 ухвалила Президія УНРади в дні 21 жовтня ц.р. розписати внутрішню національну позичку, що носитиме назву "Позичка Визволення України". Цю позичку згідно зі ст. 3 постанови УНРади з дня 21 жовтня 1948 року отсим проголошується. Всякі близькі інформації про умови позички та про спосіб її переведення оголоситься в першім чвертьріччю 1949 року пакликаний Виконним Органом, скремий уряд для справи гіцезгаданої позички.

На чужині, 28 грудня 1948 р.

Інформація та розпорядження Поштового Відділу.

Поддається до відома українському громадянству, що перша серія поштових марок УНРади, видана з нагоди першої її сесії, вже вийшла з друку і появилася в обігу. Понижче проголошуємо комунікати, розпорядження та інструкції зв'язані з цею справою.

До відома українських філіателістів!

Центральний Економат і Експедиція вартісних паперів УНРади повідомляє, що вже появилася пропам'ятна серія поштових марок з нагоди І-ої сесії Української Національної Ради.

Марки видано у зв'язку із схваленю постановою УНРади про поштові оплати у внутрішньо-українських поштових зносинах, що не-забаром буде введена в життя. Ціна серії марок УНРади, що складається із 6-ти куп'юр, 2,- гривні плюс кошти пересилки та спакування. З огляду на брак добреякісного, гумованого паперу в Німеччині, тільки навелику частину накладу надруковано на білому, гарному папері з водними знаками, яку зараз експортує передусім для українських і частинно для чужинників філіателістів. Випущено теж обмежену кількість незубкованих серій, які відступається замовникам, що одночасно замовлять 5 незубкованих серій.

Рисунки серій марок УНРади складають своїм змістом одну тематику. Два головні оссередки Київ і Львів представлені на двох перших куп'юрах підкреслюють керівну роль цих міст в історії України, а зображені на них мотиви двох тамошніх святынь символізують християнську ідею, що об'єднує наш народ на всіх його землях та поєднує з іншими християнськими народами світу. Даліші три куп'юри, зображені на них історичні будинки, символізують етапи наших визвольних і державно-творчих змагань та етапи розвитку українського парламентаризму. Мотив кінцевої куп'юри представляє Декларацію УНРади проголошенну дня 16.7.1948, що завершує як останній хронологічно державний акт весь досі нереайдений шлях будівництва Української Держави.

Хто з українських філіателістів бажає закупити зубковані та незубковані серії марок УНРади на добреякісному папері з водними знаками, зволить насайно надіслати замовлення на адресу:

ZENTRAL - EKONOMAT u. EXPEDITION DER WERTPAPIERE DES UNR-ntes
(13 a) REGENSBURG - GANGHOFFERSTADTUNG

Витяг з розпорядження ч. 3, Виконного Органу У.Н.Р., схваленого Презицією Української Національної Ради 2 грудня 1948 р. про поштові оплати у внутрішньо-українських поштових зносинах. /Розпорядження ухвалене на підставі постанови Української Національної Ради ч. I, ст. 81 з дня 8.8.1948 р. про Український Національно-Державний Фонд./

Ст. 1. Обов'язок оплачувати українськими поштовими марками поширюється на всі внутрішні українські поштові зносини, що відбуваються безпосередньо, або через чужинну державну пошту. Коли поштові зносини відбуваються через чужинну державну пошту, тоді висилач не звільняється від обов'язку оплачувати поштові оплати згідно з тарифами даної держави поруч оплат української пошти.

Ст. 2. Встановлюється слідуючу тарифу поштових оплат у внутрішньо-українських поштових зносинах:

I. У безпосередніх поштових зносинах без посередництва чужинної державної пошти:

a/ листівки	10 шагів
b/ листи	15 "
v/ друки за кожні початі 50 гр.	10 "
g/ пакунки до 5 кг.	50 "
z/ за кожний цільший початий кг.	20 "
d/ за посвідчення відбору - додатково	20 "

II. У поштових зносинах через чужинну державну пошту:

а/ листівки.	5 шагів
б/ листи.	10 "
в/ друки за кожні початі 50 гр.	5 "
г/ пакунки до 5 кг.	10 "
і/ за кожний дальший початий кг.	5 "
ж/ за поручення - додатково.	10 "

Ст. 3. Поштова оплата виконується через наліплення українських поштових марок на адресовій сторінці листівки, коверти або пакунка ліворуч адреси. В державах, де існує заборона наліплювати на адресовій сторінці інші значки за винятком державних, наліплювати українські поштові марки на неадресовій сторінці листівки, коверти чи пакунка. Якщо ж це недозволяється, тоді наліплювати українські поштові марки на передній сторінці листів, а за оплачені листівки на окремих квитанціях українських поштових станиць з зазначенням адресата та предмету посили.

Ст. 4. Реалізацію українських поштових марок переводить Поштовий Відділ Фінансового Ресорту через самоуправні національно-громадські установи, які зорганізують поштові станиці на місцях, а за відсутністю таких установ через утворені самоуправними установами поштові експозитури в районі їхнього діяння.

Ст. 5. Дійсність українських поштових марок у неважнюється перед відданням посилок чужинній пошті, спеціальному кур'єрові або принаїдній особі через стемпелювання або одатування. Стемпелювання переводять українські поштові станиці або поштові експозитури.

Ст. 6. Неоплачення українськими поштовими марками поштових посилок у внутрішньо-українських приватних і урядових зносинах вважається порушенням розділу УІІ постанови УНР від 18. XII. 1948 про Український Національно-Державний Фонд. Всі такі поштові посилки вважається недійсними і вони мають бути залишені без відповіді й послагодження.

Ст. 7. Ця стаття набуває правної сили від дня її оголошення.

х х

х

Обов'язок оплачування українських посилок розпочинається з днем 1. січня 1949 року.

Інструкція Поштового Відділу Фінансового Ресорту для поштових станиць УНРади.

На основі постанови УНРади від 2. XII. 1948 р. починають діяти у всіх більших осередках української еміграції поштові станиці УНРади. Агенди поштових станиць виконує призначений центральною організацією орган місцевої громадської самоуправи в імені та з доручення УНРади. Та громадська установа одержує за ведення поштової станиці провізію у висоті 20% зреалізованих сум на покриття адміністративних витрат.

Завданням поштових станиць є виконувати наступні праці:
I/ Розповсюджувати та берегти серед мешканців осередку постанову про обов'язкове оплачування внутрішніх українських поштових зносин українськими поштовими марками згідно зі встановленою тирифою.

Для цього стримуватимуть поштові станиці пропагандний матеріал для використання згідно з призначенням. Крім цього розгорнути всі пропаганду відповідними для цього засобами та закликами в таборовій пресі і актуальними з'ясуваннями в програмі живих газет, під час публічних сходин, гутірок молоді, в школах і т. ін. з метоюсяння далекого йдучого зрозуміння широких кіл громадянства для цієї важливої справи, що є одним із джерел нівелювання Українського Национального Державного Фонду.

2/ Продавати українські поштові марки та брошуру в урядових го-
динах праці встановлених управою осередку, інформувати зацікавле-
них про висоту поштових оплат і касувати марки на посилках перед
їхньою висилкою призначеною для цього печаткою.

Українські поштові марки слід наклеювати на неадресовій сторінці поштових посилок, або на самому листі чи заяві і кожно-разово касувати їх призначеною для цього печаткою. Печатки будуть надіслані поштовим станицям Поштовим Відділом після земовлення.

3/ Організувати та використовувати безпосередні поштові зносини внутрі таборів.

4/ Організувати поштові експозитури в тих місцевостях в засягу діяння облашеної громадської установи, де мешкають українці, аде не будуть встановлені поштові станиці.

Поштові експозитури мають бути репрезентовані одною довіреною особою, що без утримування спеціально урядового льокалю виконуватиме допоміжно поштові чинності на доручення і рахунок приналежної поштою станиці, від якої отримувати буде всі матеріали та з якою вестиме всі розрахунки.

5/ Розраховувати з Центральним Економатом зреалізовані суми з розпродажу марок і брошур при кінці кожного місяця і одночасно переказувати готівку до Центральної Каси УНРади.

Місячні розрахунки за продані марки і брошури в поштових станицях та підлеглих експозитурах треба виготовляти на прикінці кожного місяця на залученому формуларі та висилати на адресу Центрального Економату.

Від зреалізованих сум затримувати провізію у висоті 20%. Від провізії вилучені кошти дираховані на опакування посилок із марками УНРади.

x x x

Поштові марки УНРади випущено в українській валюті, а саме в шагах.

З огляду на брак в Німеччині доброкісного гумованого паперу, тільки м'ялу частину марок УНРади відіяно на гарному папері з водними знаками, решта накладу появилася на звичайному гумованому папері без водних знаків і їх треба продавати для щодennих потреб, тобто для сплачування поточного листування. Марки на гарному папері з водними знаками є призначені насамперед для філіателістів-збирачів і їх треба продавати тільки в комплетних се-ріях, а саме в готових торбинах.

x x x

e/ Ресорт Освіти та Віроісповідань.

Рішенням Виконного Органу з дня 17. жовтня 1948 р. керівництво Ресорту Освіти та Віроісповідань віддано Колегії у складі: - др. М. Шлемкевич, голова; проф. Ю. Бойко, секретар; члени: - проф. М. Ветухів і суддя В. Соловій. До складу Колегії запрошено проф. Л. Білецького, як керівника відділу культури в ІІІУЕ.

Ресорт щойно приступає до праці, тому різні його цілянки знаходяться тільки в стадії студій і підготовки. В деяких десяг-нуто вже сформлень.

Головне завдання ресорту: - I/ зберегти основи української духовної спільноти в умовах еміграційній діяльності, протидіючи їх розкладові і зниканню, що означало б розвал тієї спільноти і аси-міліацію з панівною нацією країни тимчасового оселення; 2/ в тій

спільноті виховати духові провідні кадри, які глибше пізнали б духовість заходу і вміли б те пізнання використати після поверту на батьківщину, відрізану від культурного процесу на заході і замкнуту в духовім концентраку большевизму.

Методичним правилом ресорту мусить бути співпраця з діючими нашими культурними установами та ініціювання в їх готових рамках органів, потрібних для спільноти.

Керуючися наведеною основною ціллю і зазначенюю методичною засадою, ресорт поробив такі початкові кроки:

а/ ресорт включився через голову своєї Колегії в літом розпочату працю задля створення Позасучного Інституту Українознавства. Інститут уже статутом оформлений, складена Кураторія, Професорська Рада. Постало окреме Товариство Прихильників Інституту, яке дбатиме про матеріальне вивінення. Інститут діятиме як установа при Українськім Вільнім Університеті. Ціль Інституту дати українським студентам різних чужих університетів також і знання України і її духа, уможливити студентам-робітникам, розкинутим по всьому світі, зможу студіювати, - і тим способом не дозволити до заникання української провідної верстри в тяжких умовах еміграційного розпорешення;

б/ за ініціативою ресорту постав при Українській Вільній Академії Наук окремий Інститут Планування. Іого завдання: - всебічно студіювати переміни українського життя і духа, пізнати західну культуру і методику західної культурної політики, щоб на основі тих пізнань планувати культурну політику для будучої свободної України. На чолі того Інституту стоїть урядуючий заступник Голови УВАН, проф. Л. Білецький; діловим керівником його є член Колегії ресорту, проф. Ю. Бойко;

в/ планується видання наукового журналу для проблем європейського сходу, окрема України, що появляється б українською і чужими мовами. Журнал видавалося б Наукове Т-во ім. Шевченка. В склад ініціативної колегії ввійшли від ресорту Ю. Бойко і М. Шлемкевич;

г/ для зосередження керівництва літературно-мистецькими справами підготовляється створення Мистецької Ради ресорту, при допомозі професійних мистецьких об'єднань. Проектується скликання Ради в січні 1949-го року;

г/ для узгіднення праці просвітянських установ різних країн і для допомоги тій праці ресорт поробить заходи, щоб відновити на чужині матірне Т-во "Просвіта" тимбільше, що поважне число членів і працівників централі перебуває на еміграції.

Все те лише перші кроки в системі культурної політики УНРади, якої головні напрямні будуть з'ясовані в брошурі, запланованій в циклу видань Ресорту Преси та Інформації, що незабаром появиться друком.

Для вірсісповідних справ і зв'язку з українськими церковними організаціями створено вужчу колегію у складі проф. Ветухова, судді Соловія і др. Шлемкевича.

Справи науки унутрі Колегії реферую і від імені Колегії займається ними проф. М. Ветухів.

2. частина.

ПРЕСОВИЙ ОГЛЯД.

Різне.

Українська проблема в швейцарській пресі.

Впливова швейцарська газета "Ді Ост-Швайц" з 21-го жовтня вмістила статтю про Українську Національну Раду і про українську боротьбу за державність взагалі. В статті читасмо: "Це представництво українства, найбільшого народу, що живе в Європі під чужим пануванням, послало датованій 20.вересня, меморандум до Президента Загального Зібрання Об'єднаних Націй у Парижі, в якім просить зайнятися українською справою"...

Далі в цій статті згадано, що меморандум підписав Голова Виконного Органу Української Національної Ради Ісаак Мазепа. Газета пригадує, що проф. І.Мазепа відіграв уже значну роль в часі боротьби України за свою самостійність за життя останнього голови української держави Симона Петлюри, та звертає увагу читачів на символічний збіг обставин, що керманич сучасної української політики носить знане в історії України прізвище відомого в світі українського гетьмана Івана Мазепи, хоч не є його нащадком.

Автор статті цитує "Коротку інформацію", що додана до меморіалу Виконного Органу до Об'єднаних Націй, де сказано про природні багацтва України, які використовує Москва для свого імперіалізму і мілітаризму. Кінчається стаття словами, що українці "показали тепер себе як свідомих своєї відповідальності державних діячів, завівши порядок у своїй еміграції і як розсудливі політики", бо вони забезпечують в своїй майбутній державі "всім громадянам України, незалежно від національності, раси або віри, рівні права" /цитата з декларації УНРади/.

"Що зроблять Об'єднані Нації - питается автор статті - щоб цим сорока міліонам помогти виявити свободно їх волю?"

X X
 X

Еспанське радіо про УНРаду.

У своїх аг디ціях для Сходу Європи еспанське радіо після створення Української Національної Ради подало такий комунікат:

"Як повідомляють з Європи, представники українських

національних організацій на чужині створили в дніх 16–20 липня 1948 року Українську Національну Раду, політичний центр, що має очолювати визвольну боротьбу українського народу за свою національну самостійну державу.

Всі преса на чужині підзначає рішальну важність цієї події у боротьбі українського народу, поневоленого московським окупантом, боротьбі, якої ціллю є найвищий ідеал його політичних прямувань. Український народ обіймає більше як сорок мільйонів. Він веде рішучу боротьбу за свою державну незалежність і тепер перебуває у найжорстокішому періоді своєї боротьби. Українська еміграція, що начислює більше як триста тисяч людей в Європі, яким вдалося в роках 1944–45 втекти від большевицького ката, є справжнім виразником золі українського народу і продовжує боротьбу за ті ідеали, що за них найкращі сини України приносять в жертву своє життя в прямій боротьбі з московським комунізмом. Дивлячись на таку вперту і героїчну боротьбу християнська Європа не може не висловити свого погоду і признання титанічним зусиллям українського народу і іменем європейської релігійної й культурної єдності вітає політичний акт представників українського народу, що знайшов свій пірах в Українській Національній Раді, як маніфестації його непохитної національної волі належати до родини вільних демократичних народів християнської Європи. Продовж багатьох століть український народ грає роль авангарду європейської цивілізації на сході Європи, протилячись постійним нападам азійського і егразійського світу. Свідомість цілого моря пролитої української крові в боротьбі з азійським варварством лежить як моральний довг на цілому цивілізованому світі, а зокрема на Європі, і вимагає відповідної уваги до шляхетних зусиль ведичного і християнського українського народу.

Далі слідував текст першого комунікату Української Національної Ради.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В ОПІНІЇ ПОЛЬСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Між польськими голосами в справі кордонів між Польщею і Україною особливу увагу має лист міністра закордонних справ польського екзильного уряду Адама Тарновского до головного редактора литовського часопису Жібуріаі /Авгсбург, 11.IX.48 р.Ч.42/. Адам Тарновский заявив: "Польський уряд відкидає безоглядно лінію визначену в Європі як східню границю Польщі. Східня границя Польщі з Росією була усталена компромісом ризьким договором. Російський уряд не оспорював тієї - границі аж до часу тайного советсько-німецького порозуміння, спрямованого проти Польщі в серпні 1939 р. Теперішня границя Польщі з Росією, зрештою неправильно прозвана лінією Керзона, лише малошо різниеться від границі усталеної Молотовом і Рібентропом, як лінії відмежування полос німецько-російських впливів. Порозуміння Молотов-Рібентроп змагало до знищення не лише держави, але також і польського народу. Що торкається інтересів мешканців східніх земель Річипосполитої непольської національності, то очевидно, їхні інтереси повинні бути вповні забезпечені в той спосіб, щоби запевнити можливість гармонійного співжиття всіх мешканців Польщі."

Офіційне становище польського екзильного уряду цілком покривається зі становищем Стронництва Народового. В постановах з"їзду тої партії, що відбувся в травні 1948 р. в Лондоні читаемо /Мисль Польска, червень 1948/:

"Річипосполита польська не може вийти зі світової війни, в якій брала участь по стороні свободи і цивілізації, по-меншеною союзниками на майже половину передвоєнної її території, на якій залишилися мільйони її вірних громадян. Польські східні землі з такими осередками творчості польського народу і його цивілізації, як Львів і Вильно, придбані не силою, але працею багатьох поколінь і боронені їхньою кров'ю, не можуть бути предметом торгів і заміни. Ризька границя була висловом договору і компромісу між Польщею та її східними сусідами, і була призначена великодержавами. Несправоковане насильство, доконане супроти польського населення східніх земель, не може бути підставою втрати наших прав. Землі ті разом з цілою Польщею творять одну географічну цілість, оперту на лук Карпат. Східня границя Поль-

щі є одною з підстав політичного порядку в нашій частині світа і її порушення викликує глибокі й тривкі забурення в цілій європейській системі. Ніяка східно-європейська сила не повинна бути допущена до панування над карпатськими переходами і до контролі тим шляхом Польщі і держав наддунайських."

Зовсім маргінесовим є уступ, в якому говориться, що "для народів середньо-східної Європи є також важне, щоби на теренах обнятих 1939 р. границями Советського Союзу запанувала - по визволенні з комуністичного ярма - пошана підставових прав одиниць і народів". Наведене речення не означає, що польські націоналісти висувають програму розчленування Росії національним принципом.

Для тих кіл рівноважником російської потуги мала б бути Америка, яка в добі новітньої техніки, ставши сусідом Росії через Арктику і Пашифік, має інтерес в тому, щоби спинювати експансію Росії. Войтіх Васютинский пише в Мисьлі Польській /січень 1948, ст.9/: "З погляду летунської мапи - Росія має сильного сусіда - Америку. Не ту давню Америку, що сусідує з нею лише в одній далекій точці через пролив Беринга, але нову Америку, котра висить над Росією від Петсама до Петропавловська і окружав її від Петропавловська до Даірена і від Петсама до Стамбулу." Загрожена таким новим могутнім сусідом Росія здається речникам Стронніцтва Народового зовсім нестрашною. В іншій статті в тім самім журналі той самий Васютинский пише /березень 1948, ст.9/: "Чим Росія /загрожена Америкою - прим. Ред./ буде слабшою, тим більше буде потребувати нейтральної Польщі і тим легше погодиться на ризьку границю."

Цілковита орієнтація на Америку не основа тої польської політичної думки. При тому та орієнтація бере під увагу тільки Польщу, а зовсім не звертає уваги на Україну, Білорусь чи Кавказ. Васютинский пише: "Тяжко, напримір, уважати реальним погляд, - /Мисль Польська, березень 1948, ст. 8/ що можна відірвати від Росії Україну, Білорусь, Кавказ і балтійські краї, дати їм якусь поміч, зв'язати в якийсь спосіб з середньою Європою і що такий стан буде тривати. В теперішньому стані Росія має поза тими землями досить великий людський і господарський потенціял, щоби бути великою потугою. По століттях панування над ними знайде вона сильнішу п'яту колону ніж денебудь в західно-європейських краях і

і то п"яту колону не конче комуністичну. па те, щоб вона не відискала відірваних земель, мусів би уважати хтось дуже сильний і дуже чуйний. Ним не може бути ніяка середньо-європейська федерація, бо буде до того заслаба. Не може нею бути також ніяка європейська федерація, бо Росія ту федерацію розсадить, хоча б через порозуміння з німцями.

"Росія, - читаемо там даліше, - перестала би бути великою державою, коли б її забрати не лише Україну і Кавказ, але цілу Азію, від Казахстану до Маджурії. Таке розбиття Росії могло б бути успішним, але це було б величезне діло, що вимагало би зусилля найбільших політичних і господарських сил світу протягом довгих літ. Тільки ЗДА при дономозі Європи могли би взятися до такого діла. Чи вони схочуть? З усього, що написано про Америку і її політику, виходить відповідь негативна."

"Американська політика, продовжує даліше п. Васютинский може в тому чи іншому стані проглямувати відірвання України і інших країв від Росії без наміру цілком заняться на довгі роки справою ліквідації російської імперії. Це буде протиросійська диверсія. Однаке вона не буде означати, що Америка хоче в майбутньому вжити великих сил на те, щоби вдергати свої твори. Радше вона лишить їх власній долі, а та доля скоро перестане бути власною. Польща мусить завжди вважати на те, щоб не дати вжити себе як знаряддя диверсії, якої рахунки буде опісля платити. Польсько-російських відносин не можна укладати на припущення, що Америка завсіди потребуватиме протиросійського жандарма в середуто-східній Європі і що вона буде його завсіди берегти та піддерживати. Досвід учитъ, що цінним є відносини з також державою, якої існування не є завжди загрожене і яка має унормовані взаємини з сусідами."

Як бачимо ученъ Дмовського бажав би стану, коли ослаблена Америкою Росія погодилася б на існування Польщі коштом спільногого розбору України і Білорусі. Америка, думає Васютинский, не буде занадто інтересуватися тими теренами. "Американці переконалися, /Мисль Польска, лютий 1948, ст.8/ що пояс безпеки, обчислений в Тегерані по Любеку і Тріест, був трохи за вузький, що він не дає безпеки Франції, Голландії, і що гірше, навіть Англії. Можна припустити, що в майбутньому будуть старатися його поши-

30-25

рити. Вони будуть старатися посунути його якнайбальше на схід, але не так далеко щоби собі унеможливити будучу мирну співпрацю з якоюсь Росією. Той пояс безпеки на схід від держав атлантичського берега не буде полосою окупації, чи на - віть американської протекції. В понятті американців землі між Францією і Росією мали б бути нейтральним тереном і так вони уявляють собі мабуть поширений пояс безпеки. З того висновок, що вони не хочуть, щоби держави, які є в тому поясі, мали в основі злі відносини з Росією і були нею загроженні."

В паризькім ендешськім часописі "Пляцуфка" /ч.17. з 23. X.48 р./ читаємо в коментарі до останньої промови Черчіля, де він вимагає, щоб совіти відійшли за лінію Керзона, згідно з умовою, заключеною ще в часі спільної боротьби: "Лінія, ^{за-} яку він /Черчіль/ хотів би тепер зіпхати большевиків, однаково нереальна, як з нашого становища неприймальна. Польща без Львова і Вильна... не може сповнити своєї ролі в Європі."

В органі політичної групи "Неподлеглощ і Демократія" /НІД/ в "Трибуни" /ч.13-14 стр.18/ читаємо про конечність федерації народів східної Європи: "В світі держав з необмеженою суверенністю границя між Польщею і Росією, устійнена ризьким договором, творить конечну забезпеку інтересів Польщі на сході. У взаєминах між польським народом і вільними народами Литви, Білорусі і України, добровільно з"єднаними в рамцих федерації держав середньо-східної Європи, питання границь внутрі федерації не повинна творити перешкоди для співпраці в ім"я вищого, спільногого добра." Це становище було якнайрішучіше нап"ятоване в Мислі Польській. /Квітень 1948 стр.3/. Заперечуючи думку, будьто би, українські західні землі були "забезпекою інтересів Польщі", бо це інтегральна частина Річипосполітої, придбана не зброєю, але зусиллями польських поколінь, автор пише : "Однаке політики НІД-у готові презигнувати навіть з того забезпечення, коли дійде до створення, згаданої в заявлі, федерації з участю сусідів зі сходу. Не переймаються вони, як видно, фактом, що і в рамках тої федерації всі сліди польськості були би до решти винищені на відступлених землях. Крім того вони забивають велику правдоподібність, що ~~що~~ східні члени федерації - а принайменше два з поміж них,

- легко могли би дістатися знову під російське панування , разом з відступленими теренами."

Польська партія соціалістична, серед якої пробивалася також думка про злагоду українсько-польського спору, на своєму бурхливому з "їзді того року станула остаточно на позиціях ризького договору.

Питання співпраці

Коли більшість польської єміграційної опічії стоїть в справі наших західних земель на позиціях Стронніцтва Народового, то в справі розподілу російської імперії та партія є в явній меншості. Міністр закордонних справ н. Тарнов - ский у згаданім листі до литовського часопису згадує про потребу співпраці народів середньо-східної Європи. Різні польські єміграційні середовища висловилися на тему визволення народів, що находяться між Німеччиною і Росією і про потребу спільної акції їх усіх. Одним із найвиразніших голосів у тій справі це постанови з "їзду. "Ліги не - подлегlosьці Польські", /групи пілсудчиків/ з червня 1948 р. В лондонському місячнику "За вольносьць і неподлег - лосьць" /червень 1948/ читаємо: "За істотну передумову забезпечення свободи і безпеки національного /польського/ на - роду вважаємо заключення федеративних зв"язків і тривалих міждержавних з "єдинань Польщі з тими народами, що живуть між Балтійським, Чорним і Адрійським морями.... Мотиви за - садничого порядку як і журба за безпеку Європи і світу на - казують нам змагати до того, щоб усім народам, які є по - неволені Росією, признато права на свободу і на самовизна -чення."

На окрему увагу заслуговує становище Клавдія Грабика, яке він зайняв останньо в польському тижневику американської зони - "Кроніка". Як речник табору пілсудчиків по - борює він політику Дмовського і вважає політику комуністів в Польщі реалізацією його /Дмовського/ орієнтації на Росію. Вже безпосередньо перед війною в 1939 р. партія Дмовського бачила вихід в порозумінні з Росією. "Гу думку, пи - ше дальше Грабик, підхопив ген. Сікорський в 1941 р., опіс - ля Ст. Міколайчик в 1945 р. але реалізаторами ідеї спів - праці з Росією, а тим самим остаточної капітуляції були польські комуністичні політики." /"Кроніка" з дня 28.

серпня 1948'. Проросійська політика Стронцітва Народового є ядром його концепції - твердить и.Грабик, а джерела її, на його думку, це - брак віри в таку політику Польщі, яка давала би Польщі самостійну позицію. "Всякі мрії про реставрацію ягайлонської ідеї - письмо п.Грабіє в "Кроніці" з 19. IX.1948 р. - мусять бути згори відкинені, як незактуальні в теперішньому укладі в східній Європі, а також шкідливі для нашого інтересу. XIX і ХХ століття не лише розбудили сти - хійну політичну свідомість народів..., але по першій світовій війні дали їм змогу створити власні, самостійні держави і того факту, як реальної дійсності, вже ніщо не відверне. Польща не має тепер ніякого слідчого права, щоби претендувати на ті землі, котрі колись належали до неї на сході і котрі сьогодні не творять вже нашого стану посідання. Мимо того ті землі - на схід і північ від границі 1939 - творять даліше той сам простір, котрий дозволяє в своєму часі, одній тоді державі - удержувати свою могутність у блеску. Коли нема мови про відтворювання ягайлонської Польщі між німцями і Росією, то треба реалізувати іншу концепцію, котра позолить створити практично аналогічну силу, хоча в зовсім іншому укладі і не в границях тільки одної держави."

З останніх голосів.

Голоси у ліської преси останніх місяців вкладаються в накреслені в поперецьких розділах рамці. Польська політична думка б'ється над неможливим до розв'язки проблемою як зберегти для Польщі західні українські землі й одночасно включити приязну Україну в великий балтік народів, який стримував би російську експанзію на захід.

"Кроніка" /24.10.48/ в статті Ст.Хайнцького з Риму п.з. "Дві границі" розглядає питання польських кордонів на заході і сході. Автор доходить до таких висновків:

"Розмежування, по його переведено в Ризі, мало той самий характер, що й визначення кордонів в договорах Річипосполітої з російським царством в 17 і 18 століттях. Для Росії давало воно відпочинок перед новим підбоєм, а для Польщі не творило ніякої гарантії перед новою агресією... Польща 20-го століття не мала вже мансія побідної розправи сам-на-сам з Росією. Після майбутньої розгримі тіж сходом і англо-саксонцями тільки цілковите розбиття Росії буде здійсненим наших воєнних цілей. Нова будова польської державності на доцьогочасній лінії ризького кордону при рівночаснім залишенні неткнутого державного організму російського.. Байдуже якій краски - була б знов творенням тимчасовостей нашої незалеж-

ности. Поправки кордонів на кілометри не поправлять положення в користь Польщі. Вона мусить сусідувати на сході із «повні незалежними від Росії державами України і Білорусі. Це означало би, що Росія на постійно позбавлена можливостей робити підбої».

"Дзенік Польські" в Лондоні /І.ІІ.48/ в статті з приводу "ЗО-тих рокорин оборони Львова", згадавши про необхідність відискання Львова для Польщі і про небезпеки, які стоять тому на перешкоді, пише:

"Йдеється тут про російську проблему, головну проблему, що без її розв'язки ті небезпеки будуть завжди живі і завжди будуть відроджуватися. Росія за Збручем, царська, большевицька чи "демократична", централістична чи "федеративна" завжди буде висловом і мотором тієї небезпеки. А якщо так, а ційсно так є, то властивий уклад польсько-українських взаємин належить до завдань основного значення..."

"Нічо не може більше улегнути наладнання майбутніх польсько-українських взаємин, як твереза оцінка змін з перспективи 30 років, яка дасть змогу бачити їх у зв'язку з їх наслідками. Справа Львова в 1918 р. була предметом льскального польсько-українського спору передусім завдяки тодішній політичній ситуації в Росії. Сьогодні проблема Львова і південно-східніх теренів вже не міститься в рамках самого тільки польсько-українського конфлікту, замість того вона опинилася в фактичній диспозиції смертельного ворога так поляків, як і українців. В тім стані речей примарний внутрішній спір не повинен закривати найважніших завдань і спільніх цілей. До них належить відсунення Росії до її властивих етнічних меж, бо що мене сягнення тієї цілі означає визволення і незалежність усіх народів середньо-східної Європи.

"Перемога спільніх цілей і завдань у майбутньому над спором минувшини, вирішуваним згідно з українською рецептою "залізом і кров'ю" - буде б найбільшим тріумфом ідеї оборони Львова, який чужа була ненависть".

"Дзенік Польські" в Лондоні /з 17.ІІ.48/ погідомляє, що в цикло дискусій, які улаштовував "Інститут досліду міжнародних справ", відбулась дискусія про польсько-українські взаємини.

Дзенік Польські звітую про цю дискусію так:

"В висновках референт Ст.Папроцький намагався виказати, що поразка Сow.Союзу - хоч вона є необхідною передумовою здійснення цілей нашої боротьби за незалежність і цілість Річипосполітії - не забезпечить трикого мира, якщо він не буде оснований на конструктивнім, послітчнім і обороннім перозумінні народів, загрожених московським і німецьким імперіалізмом. Польсько-український антагонізм був одною з головних причин слабости і неволі обох народів. Єдиною спірною проблемою в їх взаєминах є питання кордонів. Напевно засада етнографії як єдина основа для вирішення, як цього домагаються українці, не є слушна, і як така не є сприймальна для поляків. Правні, історичні, політичні і культурні аргументи, які обстоюють наші права до південно-східніх теренів, є підставою, на котрій боронимо і будемо боронити їх принадлежності до Річипосполітії".

Ян Кравець в "Кроніці" з 17.10.48 розглядає в більшій статті значення України для Межиморя. Він підходить до цієї проблеми в першу чергу з господарського боку.

Згадавши книжку Плютінського про Межиморя /"Є нас 115 мільйонів"/, яка не враховує України до того комплексу, автор каже, що Україна "належить до нього під оглядом географічним, а завдяки своїм господарським засобам може бути поруч Польщі одним з головних ланок у майбутньому спільному організмі політичному, господарському та мілітарному. Це не є омана, бо вистарчить глянути на мапу... Положення Польщі в пункті найбільшого звуження простору АБЦ /Адріатик-Балтик-Чорне море/ робить - в випадку драбічного нападу зі сходу і заходу - проблему забезпечення Польщі а разом з тим забезпечення Шлеська - дуже трудною, а навіть неможливою до розв'язання. Тому поширення того звуження, поширення, яке ослаблювало б сили потенційального і найгрізнішого ворога, є річчю важкою. Велика є сила привички. Ми привикли, що на Збручі починається Росія... З тим сильним недовірям ставиться Європа до кожної згадки про те, що західній кордон СССР не є західною границею російського народу, що на схід від Польщі не мешкають росіяни тільки українці і білорусини, цва великі народи, які займають великий і багатий простір, що має велике значення для сили, котра сьогодні грозить загибеллю для цілого світа. Необхідною єнечністю є пробити ту стіну, яка виростла над Збручем, і показати, що тут не зачинається Росія, щоби світ змінив свій погляд і закріпив в своїх очах інший ніж досі образ. Це є в інтересі не тільки народів наддніпрянських, але і цілого Межиморя. Ясне, що найбільшою перепеною в тім цілі є і буде Росія. Тож нема сумніву, що не можуть в тому багато помогти ті народи, які самі в сумерку незнані для світа, а простір їх замешкання закриває на мапах велика пляма з написом СССР, тільки ті народи, що про їх існування світ знає і визнає їх право до самостійності".

Дальше розглядає автор господарські можливості України під аспектом їх значення для Межиморя і закінчує ствердженням, що "Україна була би другим великим, поруч Польщі, джерелом життя і сил Межиморя".

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В РОСІЙСЬКІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

В змаганні за збереження російської імперії російські політичні чинники змушені займати становище у відношенні до національного питання та включати його в свої концепції суспільно-політичного ладу в російській державі. Поставляючи царського режиму до національного питання відома. Так само відома розв'язка національного питання советським режимом в Росії. Та тому місці нас цікавить відношення до національного питання політичних некомууністичних кіл російської еміграції. Маємо на увазі такі політичні російські групи: монархістів, солідаристів /НТС/ і соціалістів /есери і есдеки/.

Ставлення до національного питання російських монархістів в основному не розходиться з позиціями царської Росії. Для них практично не існує національне питання і тому теж вони не включають його в свою концепцію. /"Русская национально-народная освободительная программа - минимум"/ - поміщена в газеті "Россия" за 3.квітня 1947 р./

На зовсім інших позиціях стоять російські солідаристи і соціялісти, які визнають потребу позитивної розв'язки національного питання в рамках російської держави під аспектом збереження російської імперії. З того погляду зasadniche значення мають для нас такі опубліковані в останньому часі матеріали: "Програма Национально-Трудового союза /российских солидаристов/, 1948 і "Новая платформа РСДРП" / поміщена в "Социалистическому Вестнику" ч. I. за 26.січня 1948 у формі проекту порядком дискусії/. Чималий інтерес мають теж голоси в дискусії на сторінках російської еміграційної преси.

Російські солідаристи і національне питання

Свої позиції у відношенні до національного питання і конкретний план його розв'язки на терені російської імперії визначили російські солідаристи у своїй "Програмі". Вони виходять з засновку єдності "російської нації", яку визначають, як "тісну сім'ю народів", що об'єдналися довкруги русского народу протягом історії і пізнали на

протягі багатовікової спільної історичної судьби спільноту державних, культурних і економічних інтересів". Для них "життезадатність російської нації доказана історією". Російські солідаристи визначають такі цінності при формуванні суспільно-політичного ладу: родину, народ, націю. "Російська нація" за їх інтерпретацією складається з цілого ряду народів, яких на протягі фторії приєднав до російської держави "руssкий народ".

Виходячи з таких позицій, російські солідаристи визнають, що "російсько-національно-трудова держава є: державою національною по формі і суті... державою союзною, тому, що вона спирається на рівноправність і братерство народів Росії, державою всенародньою, тому, що влада в ній спирається не на стани, клясу, партію, чи замкнену бюрократичну касту, але на ціле населення країни."

"Російська нація" уявляє собою органічну культурну історичну "особовість" і механічну суму громадян і суспільних груп, які на неї складаються.

Логічно заключаючи, солідаристи доказують потребу єдиної центральної верховної влади для російської держави. Цього вимагає "конечність спільноти проводу для досягнення ідейних, історичних, культурних і економічних національних цілей."

Основи національної політики.

"Національно-трудова Росія є союзною державою народів, що мають свої історичні території в її кордонах. Национальна політика російської союзної держави основується на засадах братерства свободних народів Росії. Всі народи Росії рівноправні; ніхто з російських громадян не може підлягати обмеженням в правах через свою належність до того чи іншого народу. Приналежність до того чи іншого народу визначається свободним виявом волі кожного громадянина."

"Кожному народові забезпечується свобода розвитку власної культури, вивчення рідної мови і користування нею в місцевих установах, школах, театрах, в пресі на зібраннях і т.д., а також ведення місцевого господарства на засадах самоуправи.

"Всі зазначені права здійснюються свободно-вибираними

органами самоуправи при пляновій піддержці союзної держави.

"Народи, які входять в російську союзну державу користуються різними ступенями державної самостійності. В залежності від чисельності, від питомої ваги в місцевому населенні, від історичних і культурних передумов, від державно-правного рівня і національної свідомості, вони творять самоуправні одиниці від творів державного характеру до творів автономних."

"Самоуправні одиниці державного характеру правляться на основі власних свободно-прийнятих конституцій, мають свої державні органи правління, своє законодавство і суд. Будучи за духом і структурою національно-трудовими державами, вони передають частину своєї державної суверенності, відповідно до конституції російської союзної держави, центральній владі Росії."

"Самоуправні одиниці автономного характеру користуються широкими правами самоуправи і свободи культурного розвитку."

"Тому, що русска мова історично є мовою російської культури і державності і зрозуміла для всього населення Росії - її визначається загально-державною, зв "язуючою мовою."

В цьому відношенні має теж своє вимовне значення така нотатка про російську культуру:

"Безпосередні зв "язки в процесі багатовікового спільногого життя не перешкодили народам Росії зберегти свою індивідуальність, свої властиві питомості і далі свою національну культуру. В той же час вони привели до обміну культурними цінностями, до співпраці в ділянці культурної творчости. При тому властиво русска культура - культура русского народу - історично була фактором розвитку, скріплення і об"єднання всіх народів, що населяють Росію. Так постала багатовидна за формами і характером загально-національна російська культура, яка є одною з об"єднуючих підстав російської державності і має світове значення."

В розділі про народну освіту і виховання читаемо таке:

"Всі народи російської союзної держави користуються однаковими правами на одержання освіти і на творення нижчих середніх і вищих шкіл з викладами в рідній мові; русска мова викладається в тих випадках як навчальний пред-

мет."

Розв'язка національного питання в концепції російських соціалістів

В той час, коли російські солідаристи висувають концепцію союзної російської держави, в склад якої можуть входити різні форми державних організацій, то російські соціалісти стоять на позиціях побудови російської федеративної республіки.

В проекті "нової платформи Р.С.Д.Р.П." опрацьованої Д. Далином читаємо в розділі про російську федерацію таке:

"Ми не очікуємо т.зв. "еволюції комунізму чи советсько-го уряду, т.з.н. безболісного, безмрічного, ступневого реформування утвореної політичної і соціальної системи чи то в сторону демократії чи яку небудь другу... Велика криза чи цілий ряд більшого розміру криз неминучі; передбачити їх форми, річ ясна, неможливо. В процесі цих криз і після перемоги нашої програми постане федеративна республіка, прийде політична свобода, відновіdalний уряд і правління зі сильною центральною владою. Ми відкидаємо і монархію і "вождизм" всякого роду і "непредрешенство" т.з.н. готовість при миритись з якою небудь новою формою диктатури, ми переконані, що абсолютна більшість населення їх теж подібно відкине; після Ягоди, Єжова і Зерії воно /населення/ забажає на кінець політичної свободи. Ніякі зговорення, ні тепер ні пізніше, не будуть для нас можливі з явними чи скритими антидемократичними групами. Центральна влада повинна бути сильною, щоб поперше: унеможливити спроби нових переворотів однаково з якого боку вони не грозили б; подруге: для того, щоб переборти чималі відосередні сили, які нагромадились за всі ті роки, як реакція на державний терор; і по третьє: для того, щоб запобігти можливості міжнародних конфліктів. В тих границях кожна більша нація федерації повинна одержати значно більші права ніж вона має тепер за "Сталінської конституції", яка насправді означає цілковиту одноМанітність і позбавлення особовости національного життя. Національна рівноправність є обов'язковим елементом програми. Цей національно-федеративний характер держави повинен бути притаманністю русської демократичної системи."

"При тому соціал-демократична платформа повинна включати - пише Далин - такі точки:

1. Створення російської федераційної республіки,
2. Відповідальність влади перед народнім представництвом,
3. Виборність всіх органів місцевої самоуправи.
4. Аутономія більших національних одиниць,
5. Гарантії політичних свобод і т.д.

"В сфері зовнішньої політики можуть бути намічені тільки загальні принципи", в тому находимо один дуже характеристичний: "плебісцит у всіх областях, що їх приєднано до Советського Союзу в Європі, починаючи з 1939 р. для остаточного вирішення про їх державну принадлежність."

Голоси росіян в дискусії над національним питанням

На сторінках російської преси ведеться досить широка дискусія над проблемою розв'язки національного питання в російській державі після повалення советського режиму. Для орієнтації наводимо ті місця з матеріалів, які найбільш виразно характеризують російську ментальність.

В статті: "До національного питання" Н.Шварц-Омонський /"Соціалістический Вестник" ч.6., 26.6.48/ займає становище до проекту вирішення національного питання російськими соціялістами. Омонський захищає соціалістам, що "соціалістичні партії всіх відтінів вперто включають в свої програми право нації на самовизначення включно до відділення, прекрасно знаючи при тому, яку кольosalну гальму представляє воно для того ж соціалістичного руху, для якого великі державно територіальні об'єднання більше сприяють, чим конгломерат малих держав. Соціалізм боїться перевести ревізію давніших поглядів на національне питання. А перевести їх необхідно... Те, що загально прийнято називати національністю є саме виявом тої "національної свідомості", національної ідеї. Вона /ідея/ не є адекватна нації, як реальному факторові і має тенденцію до безграницього роздмухування національних особливостей, і суперечностей. Дуже часто вона їх видумує і штучно творить. Там де нація існує тільки як реальний факт, наладнати національну проблему при наявності доброї волі, порівнюючи легко, там же ж де вспіла вже появиться ідея

"самопізнання", там як правило твориться гордієвий узол. Ко-
ли в першому випадку ми не маємо перешкод для вигладжування
національних суперечностей для гармонійного творення вели-
ких прогресивних державно-політичних організацій для дійс-
ного братерства народів, то друга форма - вияв націоналіз-
му, включає бакшилі роз'єдання, діблення, ворожнечі і ве-
лику перешкоду для поступу. Часто висувають клич: "націо-
нальна рівноправність". Це відноситься звичайно до багато-
національних держав, в яких поряд з панівною народністю
існують поневолені, неповноправні. Але що означає досягнен-
ня рівноправності?

В одному випадку це - затирання всіх правних меж між
народностями панівною і поневоленою. Сюди входять і рів-
ність перед законом і право на обсаджування державних ста-
новищ включно до найвищих і ліквідація обмежень розвитку
національних звичаїв, мови, преси, релігії і створення
всіх зовнішніх умов для розвитку творчих спроможностей да-
ного народу.

В другому випадку цього мало. Там де змогла вже створи-
тися національна гордість, там не задоволяються заспокоен-
ням реальних потреб народу, але видвигають, залежно від умов,
вимогу або певного відокремлення від спільної держави, або
створення національно-територіальної автономії, що є нічим
іншим тільки зародком тої ж державної незалежності. Тут ви-
магають не органічної рівноправності в рамках одної держави,
але рівноправності державних суб'єктів, що собі взаємно про-
тиставляться. При тому націоналістична думка зовсім не в"я-
жеться фактом, що на ділі бракує реального поневолення чи
безправности народу.

Чим напр. були поневолені провансальці чи бретонці в
Франції, які користуються тими ж самими правами, що мешканці
Іль де Франс? Чим були поневолені наші українці, які нале-
жали разом з великорусами до панівної національності і ре-
лігії й нічим не відрізнялися крім особливостей в мові чи
діяlectі? А між тим є відомі і провансальський і бретон-
ський і український націоналізм, при чому за якоюсь дивною
логікою декотрі з них, як напр. український, ще більш націо-
налістичні ніж народи, які мають дійсно пригожий ґрунт для
націоналізму у формі поневолення і безправства.

Зі сказаного виходить, що для політичних умов, в яких

мало б бути вирішено національне питання в такій нпр. країні, як Росія, існують два шляхи.

Перший передбачає вирішення, при якому зберігається єдина державна цілість і при тому ліквідується всяка тінь панування одної народності над другою, так, що єдиною нерівністю останеться різниця культур, для мирного змагання яких залишається свободний простір. Це шлях прогресивний - який орієнтується на заспокоєння природних надій національностей, шлях правдивого і найбільш догідного затертя національних різниць.

Другий шлях, що прямує догоодити національним ідеям в їх найскрайнішій формі. Та жаль до того часу всі програмові документи йшли саме тим шляхом...

Котрий з цих шляхів означає "російська федерація"? Не має сумніву, що другий. Во федерація спирається теж сепаратистичним тенденціям і ставляє під загрозу державну єдність. Гасло федерації видвигнуте на початку національно-визвольного руху діячами тих слабих народностей, які не мали в той час надії сяягнути повної незалежності. Воно /гасло/ безумовно означало перший крок до відділення і розглядалось як свого роду переходовий стан.

Рівно 100 років тому в Києві існувало Кирило-Методіївське Братство, засноване Костомаровим, Кулішем і Шевченком, яке проголосило ідею слов'янської федерації, в якій і Україна могла б заняти відповідне місце. Теж пізніше за часів Драгоманова українофільство йшло під кличем федерації.

Але коли русска демократія 1917 р., прийшовши до влади, сама подала думку про федеративний лад, українофіли, хоч не відріклися від нього, закидали тимчасовий уряд ультимативними вимогами, які явно зводили в нівець федерацію і схилялись до повного відокремлення України. В Владиславський комітет /КОНР/, який проголосив принцип вже не федерації а союзу, українці цілком відказались увійти.

Навішо ж федерація, коли з'явилася надія на повне відокремлення? Така логіка кожного національного "самопізнання".

Федерація означає не об'єднання, а розпад. Крім того, що в зasadі вона є утопією, теж і на практиці - як то легко передбачити - постануть неперборні труднощі при її реалізації. Особливо на другий день після зникнення большевицького панування... В наш час більше ніж коли небудь бачимо, що людство прямує не шляхом диференціації, а ще інтеграції. Все частіше ді-

скутується питання про Об'єднані держави Європи, все частіше появляється тенденція до об'єднання великих держав; два роки тому Вінстон Черчіль висловив бажання в розумінні об'єднання Англії з США. І в той же час ми будемо віддаювати чувашів і мордвинів і роздрібнювати на сотню малих країн один з найбільших державних творів.

Не балканізувати Росію, але прямувати до встановлення в ній такого політичного ладу, при якому кожний з народів, які входили б в її склад, міг би одержати все те, що одержали б в своїй сепаратній державі, - таке завдання правдивої демократії... Треба надіятися, що російська соціал-демократія не піде тим шляхом і не підрубає дерева на якому сидить. В протилежному випадку, замість широкої арени, вона буде мати лише велике князівство московське, в окруженні країн малодогідних для соціал-демократичного руху. Треба надіятися, що національну проблему вона сприйме як питання кардинальної важливості для майбутнього нашої країни, як питання життя і смерти для тої подивугідної державної цілості, яка називається Росією".

Нова російська еміграція про національне питання.

"Соціалістичний Вестник" ч. 6, 26.6.48 помістив статтю, написану колективом нових російських емігрантів, які перебувають в Німеччині, під наголовком: "Національне питання в нашій програмі." Стаття заслуговує за своїм змістом на особливу увагу.

"Національне питання - читаємо в статті - це найбільш болюче і найтяжче питання, що того не можуть правильно зрозуміти і вирішити старі російські емігранти. На ньому потерпіли невдачу всі російські політики в часі революції, спотикаються на ньому і тепер. І до того часу, поки ми всі руски не зуміємо його правильно вирішити, наша праця не принесе плодів, буде будовою на піску".

Автор радить вчитись у чужих, напр. в англійців, які своєю вмілою політикою зуміли створити таке положення, що їх кольонії, осягнувши незалежність, добровільно заявляють бажання залишитися на нових, інших умовах у британському комонвелті. Об'єктивно говорячи, каже автор, на початку революції ніхто з неросійських народів не хотів і не бажав відділятись від Росії. Вони хотіли спочатку тільки автономії. Але наші революційні вожді показались глухими на ті сподівання. Після того ті народи заявили бажання федерації, але ми руски все це вважали "зрадою" "запорданством" батьківщини. Таким нерозумним відношенням ми самі пхнули неросійські народи на шлях відокремлення від Росії. Ми самі породили серед них відосередні сили, дали поштовх до самостійницького руху. Не можна забувати, що за час большевицького володіння національна свідомість всіх народів сильно розвинулась. Не дивлячись на те, що совіти говорили про культуру "національну по формі і соціальну по змісту" серед неросійських народів розвинулись національні почуття, і в найбільше завзятих комуністів під червоною покрішкою царює палкий місцевий патріотизм".

"Як ми можемо - питає автор - вимагати від українців і білорусинів, яких Сталін вивів на-міжнародну арену /очевидно для збільшення своїх голосів/, щоб вони тепер відказатися від своїх прав? Вдержати союзні республики при Росії можна буде тільки признаючи їм не менші права, як ті, які їм призанано тепер вправді на патріархії, але яких завтра вони вимагатимуть в дійсності. А скільки інших народів, яких національна особовість загалом не була призначана, старять тепер питання про своє національне існування".

Сь на наших очах буйним цвітом процвітає і поширюється козаче самостійництво. Козаки усюю рішучістю обстоюють своє право на власне державне існування, обосновуючи його цілою низкою історичних, побутових, соціальних і психологічних даних. При доброму відношенні, при взаємному поважанні і зрозумінні можна все вирішити мирним шляхом для оболільного вдовolenня всіх - руських і неруських. Між тим - гравля козачих і інших самостійників, зневажання всого козачого і інших народів тільки скріпляє ряди сепаратистів. Цих самостійників ми самі підкріплюємо і розмежуємо нашими неправильними діяннями і невірним ставленням національного питання."

"Наша щира порада - заявляє автор - підійти до розвязки національного питання без якогонебудь упередження, відкинути всі пересуди давнього минулого, не боятися беззубих укусень з боку запліснілих, чорносотенних повіністів. Майбутня Росія не буде ні царська, ні теперішня СССР. Її розмір, її склад залежатиме вповні від правильності нашого вирішення національного питання. Однаке ми не повинні попадати в роспушку і в цьому випадку, якщо низка територій відпаде від нашої батьківщини, бо сестні господарських ниток, які повстали під час довгого співжиття причинались до того, що ці території будуть співпрацювати з нами".

X

X

X

Ми навели цей голос тверезої, принайменше теоретично тверезої, постави деяких російських кіл. Більш типовими залишаються завсіди ті, що різними способами намагаються зберегти російську імперію.

З М І С Т.

I. З а в д а н и я.

I. Ч А С Т И Н А.

<u>2. УНРада і Виконний орган:</u>	Стор.
а/ Головні відомості про постання УНРади і реорганізацію державного центру УНР.....	I
б/ Відкриття і перша пленарна сесія УНРади.....	2
в/ З Президії УНРади та її Комісій.....	3
<u>3. Визнання УНРади і Виконного Органу:</u>	
в Європі.....	5
в Америці.....	7
<u>4. З діяльності Виконного Органу УНРади:</u>	
а/ загальне.....	10
б/ ресорт закордонних справ.....	II
в/ " внутрішніх справ.....	I3
г/ " Преси та Інформації.....	I6
г/ " військових справ.....	I8
д/ " фінансів.....	I8
е/ " Освіти та Віроісповідань.....	23

2. Ч А С Т И Н А.

Р і з н е.....	25
Українські справи в опінії польської еміграції..	27
Національне питання в російській інтерпретації..	35

X

X

X